

Karlstad Business School
Handelshögskolan vid Karlstads universitet

Hanna Frykholm
Marina Kristoffersson

Hållbarhetsredovisning inom kommuner - och intressenternas användning

Municipalities' sustainability reporting
- and the stakeholders' utilization

Examensarbete
Civilekonom

Termin: VT-17
Handledare: Johan Lorentzon

Karlstad Business School
Karlstad University SE-651 88 Karlstad Sweden
Phone:+46 54 700 10 00 Fax: +46 54 700 14 97
E-mail: handels@kau.se www.hhk.kau.se

FÖRORD

Vi vill tacka de som hjälpt oss genomföra denna uppsats med stöd och vägledning. Johan Lorentzon, vår handledare, har varit till stor hjälp med många idéer och hans tillgänglighet för snabb feedback. Vi vill även tacka Urban Ledin, Forshaga kommun och Lars Sätterberg, Karlstad kommun för att de ställt upp på intervju. Samt Lars Dahlin, PwC som ställt upp och svarat på frågor. Vi är även tacksamma mot respondenterna som tagit del av vår enkätundersökning, utan alla er hade inte studien varit genomförbar.

Karlstad 2017-05-18

Marina Kristoffersson

Hanna Frykholm

Sammanfattning

Organisationers hållbarhetsredovisning har växt och utvecklats mycket under de senaste åren. Den ökade användningen av hållbarhetsredovisning är ett tecken på världsekonomins utvecklande då den tar hänsyn till företagens påverkan på både miljö och samhället i stort. Det finns även en ökad efterfrågan av hållbarhetsrapporter eftersom intressenter är mer medvetna och involverade i miljöfrågor, dock finns det inget lagkrav på att kommuner ska upprätta en hållbarhetsredovisning utan det bygger på frivillighet. Syftet med studien är att undersöka varför kommunerna upprättar hållbarhetsredovisning och belysa om deras intressenter använder sig av rapporterna. I studiens referensram diskuteras viktiga begrepp inom ämnet och relevant teori som använts är intressentteorin, legitimitetsteorin och institutionell teori. Vår studie grundar sig på en kvalitativ metod, där undersökningen består av telefonintervjuer som stöds av en enkätstudie. En tematisk analys har även tillämpats på den insamlade datan för att söka efter återkommande teman.

Kommunernas syften med upprättandet av hållbarhetsredovisningen genomsyras av ett långsiktigt tänk där kommande generationer ska ha det minst lika bra som den nuvarande. Där informationen används som underlag för hur väl kommunerna lyckas nå sina uppsatta mål. En tydligare definition på begreppet hållbarhetsredovisning är önskvärt då det är mycket omtalat, eftersom ett begrepp med olika definitioner gör det svårare att förstå dem. Hållbarhetsredovisning ses ofta som ett sätt för organisationerna att rapportera om just mål, strategier och visioner på ett etiskt sätt som främjar hållbar utveckling och det är så informationen används i både Karlstad och Forshaga kommun. De flesta av kommunernas intressenter anser enligt enkätundersökningen att hållbarhetsarbete är viktigt, trots detta är det få som använder sig av själva hållbarhetsredovisningen. Slutsatser som kan dras är att även om det inte är lagstadgat att kommunerna ska hållbarhetsredovisa uppfattas detta som ett indirekt krav från samhället av kommunerna själva. Även önskas en konsekvent språkanvändning av begreppen istället för att använda ett flertal benämningar. Detta skulle underlätta förståelsen av ämnet och möjligen ha en positiv påverkan till hur användningen hos intressenterna ser ut och även upprättandet av informationen. Ytterligare en slutsats är att de som tar del av hållbarhetsredovisningen också använder den och upplever dess nytta.

Abstract

The sustainability reporting of organizations is something that has increased and been developed during the last years. The increased use of the sustainability reporting is a sign of the development of the global economy, since it considers how the organizations are affecting both the environment and community at large. There is also an increased demand of sustainability reporting among stakeholders because they are more aware of and involved in environmental questions. There are no regulations for the municipalities to establish sustainability reports, it is only made of voluntariness. This study aims to investigate why municipalities establish sustainability reports and highlight if their stakeholders are using them. The frame of reference used in this study discusses important concepts and theories that are relevant; stakeholder theory, legitimacy theory and institutional theory. Our study has a qualitative approach, our research is based upon telephone interviews and supported by a questionnaire survey. A thematic analysis has been applied to the collected data to search for recurring themes.

The aims of the municipalities with the establishment of the sustainability reporting is infiltrated with a long time perspective that future generations should have it at least as good as the present one and the information is used as basic data for how well municipalities are achieving their goals. A clearer definition of the concept sustainability reporting is desirable. Concepts with different definitions makes the understandability harder. Sustainability reporting is one of the most discussed concept and it is often seen as a way for the organizations to report their goals, strategies and visions in an ethical way, improving sustainable development. This is how the information is used in both municipalities, Karlstad and Forshaga. Most stakeholders answered in the survey that they think sustainability reporting is important, despite that, few of them are using the sustainability reports. Conclusions that can be made are that even though there are no regulations for municipalities to establish sustainability reporting, the municipalities perceive themselves that it is a claim from the society to do so. A more consequent use of the concepts is desirable, since it would make the understandability of the subject easier and would possibly have a positive influence upon how the users are using and establishing the information. One more conclusion that can be made is that the ones that take part of the sustainability reports also is using them and perceive the advantages.

1. INTRODUKTION.....	6
1.1. BAKGRUND	6
1.2. PROBLEMDISKUSSION	7
1.3. SYFTE	9
2. STUDIENS REFERENS RAM.....	10
2.1. HÅLLBAR UTVECKLING.....	10
2.2. HÅLLBARHETSREDOVISNING.....	11
2.2.1. <i>Global Reporting Initiative (GRI)</i>	14
2.3. HÅLLBARHETSARBETET I SVENSKA KOMMUNER IDAG	15
2.4. INTRESSENTTEORI	16
2.5. LEGITIMITETSTEORI.....	18
2.6. INSTITUTIONELL TEORI	19
3. METOD.....	21
3.1. FORSKNINGSDSIGN	21
3.2. DATAINSAMLING	21
3.2.1. <i>Telefonintervju</i>	21
3.2.2. <i>Enkätundersökning</i>	23
3.3. URVAL.....	24
3.4. DATAANALYS.....	26
3.5. RELIABILITET, VALIDITET OCH ETIK	27
4. EMPIRI OCH RESULTAT	29
4.1. INTERVJU - URBAN LEDIN, FORSHAGA KOMMUN	29
4.1.1. <i>Hållbar utveckling inom kommunen</i>	29
4.1.2. <i>Hållbarhetsredovisning</i>	29
4.1.3. <i>Hållbarhetsarbete</i>	30
4.1.4. <i>Intressenterna</i>	30
4.2. INTERVJU - LARS SÄTTERBERG, KARLSTAD KOMMUN	31
4.2.1. <i>Hållbar utveckling inom kommunen</i>	31
4.2.2. <i>Kommunens hållbarhetsredovisning</i>	31
4.2.3. <i>Hållbarhetsarbete</i>	32
4.2.4. <i>Intressenterna</i>	32
4.3. RESULTAT ENKÄTUNDERSÖKNING.....	32
5. ANALYS.....	39
5.1. HÅLLBAR UTVECKLING INOM KOMMUNEN	39
5.2. KOMMUNENS HÅLLBARHETSREDOVISNING	40
5.3. HÅLLBARHETSARBETE	43
5.4. INTRESSENTERNA	44
6. SLUTSATS OCH REFLEKTION	47
6.1. SLUTSATS	47
6.2. REFLEKTION OCH FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	48

REFERENSLISTA

BILAGA 1 – INTERVJUGUIDE

BILAGA 2 – ENKÄTUNDERSÖKNING

1. Introduktion

I detta kapitel presenteras bakgrunden till uppsatsen vilken innehåller hållbarhetsredovisningens ökade betydelse i organisationer och för dess intressenter. Vidare presenteras en problemdiskussion som bygger på tidigare forskning inom ämnet, vilken sedan mynnar ut i vårt syfte.

1.1. Bakgrund

Att verka för en hållbar utveckling är enligt Sachs (2015) ett sätt att förstå hur det globala samhället, världsekonomin och miljön interagerar med varandra. Människan är en del av naturen och påverkar oundvikligen miljön på många sätt, till exempel genom forskning och produktion av teknologi (Giddings et al. 2002). Med tanke på den omfattande utvecklingen av världsekonomin som har växt med 3–4 procent per år måste även miljön och det globala samhället utvecklas för att skapa en balans (Sachs 2015). Hållbar redovisning i organisationer är något som har växt och utvecklats mycket under de senaste åren, både vid den praktiska tillämpningen och även vid forskning inom ämnet (Burell Nickell & Roberts 2014). När det kommer till hållbarhetsredovisning i Sverige utsätts kommuner i olika utsträckning för utmaningar rörande miljön, deras roll i miljöpolitiken är viktig samt hur de hanterar dessa utmaningar. Kommuner har ofta en utvecklad strategi eller vision för hur de ska arbeta mot en hållbar utveckling (Montin & Granberg 2013). Hållbarhetsredovisning innebär många gånger ett sätt för organisationen att förmedla mål, strategier och visioner kopplat till hållbar utveckling. Den ökade användningen av hållbarhetsredovisning är ett tecken på världsekonomin utvecklande då den tar hänsyn till företagens påverkan på både miljö och samhället i stort (Westermarck 2013). Det finns även en ökad efterfrågan av hållbarhetsrapporter eftersom intressenter är mer medvetna och involverade i miljöfrågor, då det ställs krav från externa parter eftersom de kan kräva mer och jämföra företag mot varandra (Greiling et al. 2015).

Begreppet hållbarhetsredovisning har blivit allt mer populärt vilket resulterat i att fler företag och organisationer börjat producera dessa rapporter och de inkluderas inom hela företaget (DesJardins 2015). Företag vill även själva att de ska klassificeras och uppfattas som legitima (Deegan 2002). Enligt Giddings et al. (2002) är konceptet hållbar utveckling ett brett begrepp med många användare som exempelvis företag och myndigheter, dessa har lagt in sina egna tolkningar vad konceptet innefattar. Montin och Granberg (2013) menar

att det är ett av de mest omtalade begreppen inom samhällsvetenskapen. Den mest använda definition som rör hållbar utveckling kommer från Brundtlandrapporten (1987) och lyder: “En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov” (UN Documents u.å.).

Stora privata och offentliga företag har sedan en tid tillbaka upprättat hållbarhetsredovisningar för att uppnå transparens och påvisa dess ansvarsskyldighet mot deras intressenter (Lee 2008; Bebbington et al. 2008). Att få legitimitet av samhället och bevara företagets rykte är viktiga aspekter för en organisation enligt Bitektine (2011). Detta innebär att företagen strävar efter att uppfylla samhällets normer och förväntningar på dem. Sedan 90-talet har dessa rapporter fått en ökad betydelse i både offentliga och privata bolag (Greiling et al. 2015; O'Dwyer et al. 2005). Samhället började i större utsträckning intressera sig för frågor som inte bara rör de ekonomiska frågorna utan även tar hänsyn till miljöaspekter och sociala påverkningar (Giddings et al. 2002), med Brundtlandrapporten som en viktig utgångspunkt som än idag, 30 år senare fortfarande är aktuell. Enligt Årsredovisningslagen är det numera lagstadgat att företag av en viss storlek skall göra en sådan rapport medans motsvarande lagkrav för mindre företag att upprätthålla hållbarhetsredovisning inte finns. Många kommuner väljer ofta att redovisa sina hållbarhetsrapporter frivilligt (Westermarck 2013) och enligt Lee (2008) har organisationerna då för avsikt att antyda på deras transparens till intressenterna.

1.2. Problemdiskussion

Det finns mycket forskning angående hållbarhetsredovisning när det gäller den privata sektorn och deras intressenter men inte när det kommer till den offentliga sektorn. Enligt Årsredovisningslagen omfattas inte kommuner av lagkravet gällande upprättandet av hållbarhetsredovisning, utan det bygger på frivillighet. Det finns heller inga direktiv hur dessa rapporter ska framställas om de upprättas, utan de kan se mycket olika ut. Karp et al. (2016) påtalar att det finns en risk med hållbarhetsrapportering, nämligen ett överflöd av information som resulterar att rapporterna inte används, att rapporterna endast skulle vara till för syns skull. De menar att informationen som är användbar inom hållbarhetsrapporterna istället ska vara inkluderade i årsredovisningen.

Greiling och Grüb (2015) nämner problemet med den eventuella informationsasymmetrin mellan invånarna och kommunen, om endast positiv

information lyfts fram i hållbarhetsrapporterna. Medan Tagesson et al. (2009) säger att publika företag vill föregå med gott exempel och ofta har en hög transparens, samt att de redovisar mer sociala aspekter i sina redovisningar. De säger även att kraven från samhällets intressenter ökat vilket lett till att organisationer blir granskade för att säkerställa att de uppfyller kraven, vilket visar att intressenterna har en viktig roll. Greiling och Grübs (2015) studie har uppmärksammat ett forskningsgap inom ämnet hållbarhetsredovisning i kommuner och deras intressenter. De menar att länken mellan invånarnas ansvar att ta del av samhällets hållbarhetsredovisning och kommunernas upprättande av rapporterna saknas ur ett praktiskt perspektiv. Det finns generellt sett mycket forskat inom ämnet hållbarhetsredovisning och den offentliga sektorns ansvar att producera den, men inte intressenters ansvar att ta del av den (Greiling & Grüb 2015). Studiens kunskapsbidrag blir således att klargöra intressenternas användande av hållbarhetsredovisning inom kommuner, samt redogöra kommuners syfte med upprättandet.

En organisations intressenter är grupper eller individuella personer som har en påverkan, eller själva blir påverkade av företagets handlingar, både ur positiva och negativa aspekter. Dessa kan bland annat vara leverantörer, anställda, investerare, kunder och banker som kan hjälpa organisationen, eller skada den (Freeman 1984). Intressenterna och deras synsätt till den offentliga sektorn skiljer sig från den privata sektorns intressenter. Greiling och Grüb (2015) menar att offentliga sektorn har ett mer komplicerat uppdrag än vinstdrivande företag vilket gör att de bör upprätta icke-finansiella rapporter till sina intressenter som stöd till de beslut som tas i exempelvis en kommun. Enligt Greiling et al. (2015) har den offentliga sektorn många relevanta intressenter, men den yttersta anser de vara invånarna. Trots detta påpekar Westermarck (2013) att det saknas ett intressentperspektiv i de kommunala hållbarhetsredovisningarna och att de istället har ett tjänstemannaperspektiv. När det gäller intressenter till den privata sektorn är de ofta intresserade av avkastningen (Freeman 1984), vilket gör det mer naturligt för dem att ta del av den information företaget ger ut, för att kunna ta bästa möjliga beslut grundat på bra information. Detta skiljer sig från intressenterna på den offentliga sidan eftersom offentliga sektorns intressenter ofta har olika behov av informationen (Greiling et al. 2015). En kommuns intressent använder inte rapporterna som en investerare gör i ett privat företag. Investerarna använder rapporterna bland annat till att värdera företaget, där rapporternas kvalitet ligger till grund för att fatta ett bra beslut (Karp et al. 2016).

Även om kommuners hållbarhetsredovisning är frivillig upprättar majoriteten av Sveriges kommuner detta i någon form. Genom sin hållbarhetsredovisning rapporterar de sina mål, strategier och visioner mot en hållbar utveckling (Westermarck 2013). Intressenter mycket viktiga för företag och organisationer, utan deras stöd skulle företagen ha svårt att överleva. Begreppet intressent uppkom 1963 och syftade till att generalisera bilden av aktieägarna som den enda grupp företagen skulle stå till svars för. Det är någon som påverkar eller blir påverkade av företaget (Freeman 1984). GRI:s definition påtalar även den att påverkan kan eller ska vara dubbelriktad, vilket talar för att intressenter har ett ansvar att ta den av hållbarhetsredovisningen (G4 2016). Vi vill undersöka om upprättandet av rapporterna stämmer överens med vad tidigare forskning kommit fram till om varför en hållbarhetsredovisning upprättas frivilligt och hur deras intressenter använder den. Denna idé är intressant eftersom det visas på att det finns ett forskningsgap inom området, vilket Greiling och Grüb (2015) bekräftar, som vi tidigare nämnt.

1.3. Syfte

Syftet är att undersöka kommuners upprättande av hållbarhetsredovisning och belysa intressenternas användande.

För att besvara syftet har följande frågeställningar upprättats:

- Varför väljer kommunerna att upprätta hållbarhetsredovisning trots avsaknaden av lagkrav?
- Vilka intressenter är det som använder sig utav hållbarhetsredovisning och i vilken utsträckning?

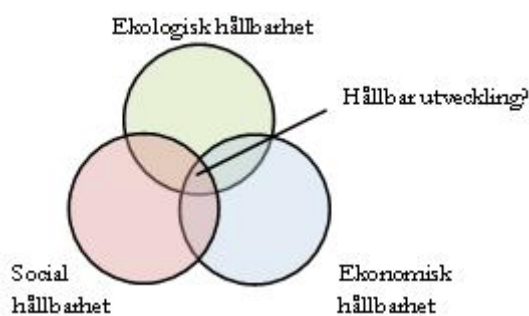
2. Studiens referensram

I studiens referensram tas relevant teori inom forskningsområdet upp som ligger till grund för den empiriska studien. Först presenteras viktiga begrepp inom området, samt olika modeller och standarder vilka kan användas som stöd vid upprättandet av hållbarhetsredovisning. Slutligen tas relevant teori inom forskningsområdet upp; intressenteori, legitimitetsteori och institutionell teori.

2.1. Hållbar utveckling

Hållbar utveckling är ett svårt definierat begrepp vilket kan förklaras på olika sätt då konceptet är brett. Den mest kända och använda förklaringen av begreppet hållbar utveckling är den från Brundtlandrapporten (UN Documents u.å) och innebär att utvecklingen ska gå i den riktning att den tillgodoser behoven hos den befintliga befolkningen och generationen, utan att äventyra eller kompromissa framtida generationers möjlighet att tillgodose deras behov. Hållbar utveckling är enligt Naturvårdsverket (1998) ett väl etablerat begrepp men menar även att det är svårt att veta vad det innebär i praktiken. Det innebär enligt dem; ett långsiktigt förhållningssätt med mätbara mål där fokus inte enbart ligger på samhällets miljöanpassning utan det måste finnas en balans mellan ekonomi, samhälle och miljö.

Hållbar utveckling kan beskrivas med hjälp av en modell bestående av tre cirklar. Där var och en representerar en av delarna; ekonomi, samhälle och miljö. Området där alla tre överlappar varandra representerar uppfyllelsen av varje parts mål, vilket symboliserar hållbar utveckling (Gröndahl & Svanström 2011; Sachs 2015).

Figur 1. Figur som symboliserar hållbar utveckling. Källa: KTH (2017).

Westermarck (2013) menar att begreppet hållbar utveckling ofta förväxlas med Corporate Social Responsibility (CSR) och att det finns en härfin skillnad där han definierar att hållbar utveckling handlar mer om ett globalt perspektiv medan CSR handlar om organisationens ansvar, vad de bör göra i

verksamheten. Buhman (2006) menar att CSR inte bara innefattar vad organisationen bör göra för att tillfredsställa sina intressenter utan att de även verkar för att samhällets välfärd omfattas. Att ta ett socialt ansvar innebär att ett ansvar som ligger bortom stadgade lagar tas, det vill säga att lite mer görs genom att investeringar i humankapital, miljö och intressenter upprättas frivilligt (Europeiska Unionen u.å). Westermark (2013) anser att ämnet hållbar utveckling är övergripande för samhället och är en av de viktigaste frågorna under senaste årtiondet. Han säger att det nya beteendet med organisationens samhällsansvar mot en hållbar utveckling är en given omständighet för att lyckas. Förenta Nationerna (FN) har utvecklat 17 mål mot en hållbar utveckling och dessa planeras att vara nådda år 2030 då myndigheter, företag och samhället tillsammans med FN skall jobba mot detta. År 2015 anammande flera länder dessa mål för att verka mot fattigdomen, skydda planeten samt att försäkra framgång för alla (United nations u.å.a). Vart och ett utav dessa mål har enskilda mål till hur de skall uppnås de kommande 15 åren. Bilden nedan visar på en översikt av målsättningarna.

Figur 2. FN:s 17 hållbarhetsmål. Källa: United nation (u.å.b)

2.2. Hållbarhetsredovisning

Hållbarhetsredovisning är icke-finansiell information som organisationen presenterar och handlar enligt Gray et al. (1995), om organisationens ansvarsskyldighet mot samhället. Westermark (2013) definierar hållbarhetsredovisning som ett sätt för organisationen att rapportera mål, strategier och visioner relaterat till en hållbar utveckling där redovisningen handlar mestadels om etik. Vidare används Westermarks (2013) definition av

begreppet ansvarsskyldighet, som är översättning av det engelska begreppet *accountability*. Han menar att begreppet innebär en ansvarsskyldighet, samt den retroaktiva uppföljningen av ansvaret. Företagen redovisar i allt större utsträckning denna information frivilligt, då informationen är viktig för intressenterna när de fattar beslut för att se om företagen lever upp till intressenters etiska standarder (Buhmann 2006). Samhället intresserar sig i allt större utsträckning för miljöaspekter och social påverkan, inte endast ekonomiska frågor (Giddings et al. 2002). Freeman (1984) menar på att intressenter är mer medvetna och involverade i miljöfrågor vilket innebär en ökad efterfrågan på hållbarhetsredovisning. Även Greiling et al. 2015 påpekar samhällets ökade intresse vilket innebär att samhället kräver mer utav organisationer för att kunna jämföra deras arbete och organisationens påverkan på omvärlden.

Hållbarhetsrapporter är ett hjälpmedel för organisationer och företag att förmedla samt mäta deras prestationer inom ekonomi, miljö och samhället. Rapporterna möjliggör för organisationer och företag att vara transparenta mot sina intressenter inom områdena, vilket främjar att bättre beslut fattas (Global reporting u.å.a). Rapporterna är enligt Buhmann (2006) ett sätt för intressenterna att få bekräftat hur organisationerna förhåller sig till hållbar utveckling, lever företagen upp till intressenternas förväntningar får de en positiv upplevelse vilket stärker organisationens rykte. Skulle intressenterna istället få en negativ uppfattning om organisationen finns risken till ett dåligt rykte, vilket till exempel kan leda till att intressenterna väljer att investera i en annan organisation (Buhmann 2006).

Enligt Montin och Granberg (2013) är begreppet hållbarhetsredovisning ett av de mest omtalade inom samhällsvetenskapen. Begreppet är ofta kopplat till framställandet av externa rapporter, publicerade både online och i pappersform enligt Schaltegger et al. (2006). De påpekar vikten av att se till hela processen, som till exempel hur informationen produceras till rapporterandet av den, istället för endast se hållbarhetsredovisningen som en slutprodukt. Om upprättandet av rapporterna är det enda i fokus går viktiga aspekter förlorade. Ett exempel är att anställda är med och sätter upp mål inom hållbarhet och hur dessa uppföljs, detta anser Schaltegger et al. (2006) också är ett sätt att hållbarhetsredovisa. Även att hållbarhetsredovisningen integreras i årsredovisningen är ett allt vanligare fenomen, speciellt när fler företag väljer att redovisa sitt hållbarhetsarbete integrerat i årsredovisningarna istället för att upprätta en enskild hållbarhetsrapport (Bouten & Hoozée 2015).

Motiv till upprättandet av hållbarhetsredovisning kan bland annat vara att det finns en kod i praktiken som kräver detta, lagkrav eller organisationens ansvarsskyldighet. Motiven som leder till handling bygger även på etik, samt att organisationen känner ett ansvar mot samhället och en önskan att få legitimitet (Gray et al. 1996; Buhmann 2006). Även Westermarck (2013) påpekar att företagens samhällsansvar ligger till grund för hållbarhetsrapporteringen, han menar att om organisationerna inte kände detta moraliska ansvar skulle det inte finnas någon förklaring till att hållbarhetsrapporterna upprättas. Gray et al. (1996) menar att motiven inte alltid är på grund av egenintresse, utan att det ofta föreligger en komplexitet bakom upprättandet av rapporterna. Enligt Delmas och Burbano (2011) är allt fler organisationer involverade i konceptet greenwashing. Det innebär att organisationerna, på ett missvisande sätt, får konsumenter att tro att deras produkter och tjänster har en påverkan på miljön som inte stämmer. En organisation som sysselsätter sig med greenwashing har enligt författarna två beteenden samtidigt. Dessa är dålig prestationsförmåga ur ett miljöperspektiv, samt att de för en positiv kommunikation angående denna prestation. De nämner även att när organisationer agerar på ett sätt som uppmanar greenwashing, kommer resultera i negativa konsekvenser då det skadar tilliten konsumenter och investerare har till organisationen. Berrone et al. (2015) instämmer att greenwashing kan leda till negativa konsekvenser. De menar att de miljömässiga handlingarna är bra för att uppnå social acceptans, dock får inte dessa aktioner den efterlängta effekten om de inte lever upp till vad de säger sig göra.

Det kan även vara svårt att veta till vem dessa rapporter är riktade. Rapporterna är för generella och Grey et al. (1996) påpekar att om det fanns en tydligare bild om till vem rapporterna är riktade till, skulle det vara lättare att utveckla dem. De säger även att tyngdpunkten i den frivilliga rapporteringen är riktad till externa intressenter, konsumenterna. Buhman (2006) menar att intressenterna har en viktig del i rapporterna genom att de används till beslutsfattande, trots detta säger hon att en aktiv påverkan från dem inte är nödvändig för att organisationen ska uppfattas som "god medborgare i samhället". Olika intressentgrupper har olika informationsbehov och hållbarhetsredovisningens viktigaste fråga är enligt Smith (2006) hur organisationen bör utforma sina hållbarhetsredovisningar för att användarnas informationsbehov ska tillgodoses. De anställda som intressentgrupp har intresse i organisationens ekonomi menar han, vilket kan härledas till anställningstryggheten. Informationen som redovisas måste vara relevant och

bör kunna användas vid beslutsfattande (Smith 2006). Det finns ett lagstadgat minimikrav enligt Årsredovisningslagen på vad organisationer av en viss storlek måste redovisa i sina hållbarhetsrapporter. Kommuner omfattas inte av dessa krav utan deras hållbarhetsredovisningar upprättas frivilligt. Utöver lagkraven finns standarder och normer organisationerna kan arbeta efter, ett exempel på en sådan standard är Global Reporting Initiative, GRI (Globalreporting u.å.b).

Tripple bottom line är en välkänd modell som syftar till att mäta en organisations framgång, vilken borde bli mätt från flera perspektiv och inte endast från det ekonomiska perspektivet. Det sociala- och miljömässiga perspektivet är minst lika viktiga beståndsdelar som skall tas i beaktning (Norman & MacDonald 2004). Tanken med denna modell är att ha en balans i den årliga rapporten när det kommer till ekonomiska-, sociala- och de miljömässiga perspektiven. Dock är det generellt sett de finansiella delarna som dominerar inom modellen (Dumay et al. 2010). En annan möjlig nackdel med modellen är organisationer kan missbruka modellen till att främja deras egna intressen (Norman & MacDonald 2004; Pava 2007).

2.2.1. Global Reporting Initiative (GRI)

GRI grundades i slutet av 90-talet och är en internationell organisation som är oberoende av andra. Denna standard genererar hållbarhetsredovisning hos företag och organisationer vilken är både relevant och trovärdig då den redovisar de mest kritiska effekterna en organisation har, såväl positiva som negativa. Westermark (2013) menar att GRI inte enbart syftar till att beskriva tillvägagångssättet hållbarhetsredovisning med sina standarder utan även att påverka omvärlden genom att spegla organisationens hållbarhetsarbete i rapporter. GRI är den mest utbredda standarden som finns och följs av över 90 länder (Global reporting u.å.c). Riktlinjerna enligt G4 Sustainable Development Guidelines (G4) är globalt applicerbara och passar organisationer i alla storlekar. Värt att uppmärksamma är att G4 ersätts av GRI Sustainable Reporting Standards (GRI Standards), vilken träder i kraft efter 1 juli 2018 (Globalreporting u.å.d). Enligt Westermark (2013) är GRI uppbyggt med intressentteorins etiska perspektiv som kärna i sina riktlinjer, organisationen som använder riktlinjerna ska visa på vilken vision och strategi de använder när de arbetar mot hållbarhet samt hur de förhåller sig mot sina intressenter och deras påverkan.

Dumay et al. (2010) har ett kritiskt perspektiv till GRI, de menar att riktlinjerna inte ger några indikationer på hur eller när en organisation går över till att bli hållbara och om detta ens är möjligt, eller om det är ett ouppnåeligt ideal. Riktlinjerna inom GRI har även fått kritik som menar att den används till andra orsaker än vad som är tänkt, som till exempel att gynna publika relationer, samt greenwashing. Forskarna tar upp ett problem där organisationer använder sig av en mimetisk adoption av GRI. De diskuterar risken med att hamna i en "fälla" där de inte rapporterar relevant information och som därav inte har något med hållbarhetsredovisningen att göra, vilket kan resultera i greenwashing.

2.3. Hållbarhetsarbetet i svenska kommuner idag

För att Sverige ska kunna behålla sin konkurrenskraft och värna om välfärden i samhället är en målinriktad miljöpolitik som fokuserar på hållbar utveckling nödvändig (Naturvårdsverket 1998). Svenska kommuner är viktiga aktörer inom miljöpolitiken. De har på uppdrag av staten ett ansvar gällande miljötillsyn och att de nationella miljömålen uppnås (Montin & Granberg 2013). Hållbarhetsredovisning är sedan 2007 obligatoriskt i statliga svenska bolag och sedan december 2016 även för stora och medelstora företag, dock omfattas inte kommunerna av detta lagkrav (Årsredovisningslagen). Större delen av Sveriges kommuner väljer ändå att upprätta någon form av hållbarhetsredovisning frivilligt (Westermarck 2013). Internet är en källa som underlättar rapporterandet av organisationernas hållbarhetsarbete då det når fram till bredare intressentgrupper. Även de ekonomiskt svaga intressenterna tas i beaktning och fokus ligger inte enbart på investerare (Unerman & Bennett 2004). Enligt Westermarck (2013) är rapportering på nätet något som ökar och som även möjliggör löpande uppdateringar. Isenmann och Kim (2006) menar att hållbarhetsredovisning online skapar möjligheter att tillföra värde i form av bilder exempelvis och ger en plattform till upprättare och användare där interaktion kan ske.

Begrepp som intressent är svårt att påträffa i dessa redovisningar och det saknas ett intressentperspektiv till skillnad från i privata bolags hållbarhetsredovisningar. Kommunernas hållbarhetsredovisningar är inte granskade externt och har ofta ett tjänstemannaperspektiv. Vikten i rapporterna ligger vanligtvis på kommunens fysiska miljö (Westermarck 2013). Montin och Granberg (2013) menar att det är svårt att tydligt redogöra för hur kommunerna arbetar kring hållbarhet och kopplar detta till de diffusa

begreppen inom området, de menar att det inte finns någon egentlig politisk användning eller effekt väntad ur begreppen.

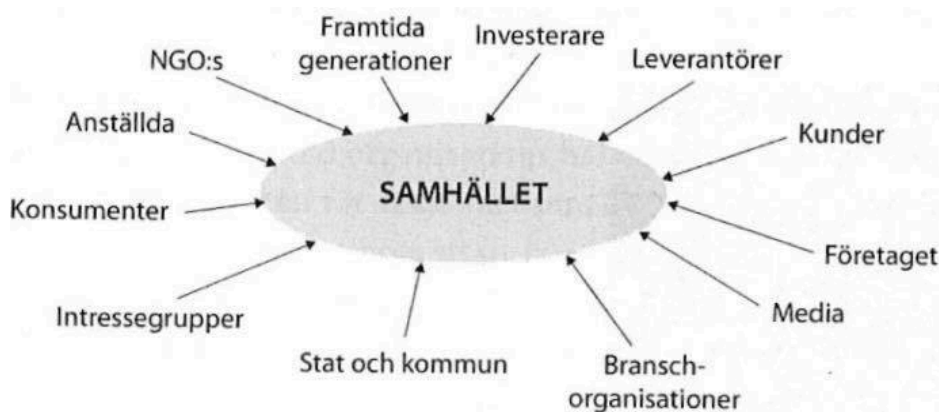
SS 854000 är en standard som är avsedd för vägledning i hållbar utveckling, främst avsedd för organisationer som är styrda politiskt som kommuner, landsting och regioner. Standarden är utgiven 2014 av Swedish Standards Institute (SIS) där politiker och tjänstemän från offentliga organisationer varit med och utvecklat dem. Inga krav omfattas i standarden utan de som använder den väljer vilka riktlinjer och råd som efterföljs (SHA u.å). Standarden omfattar tre dimensioner, ekologiska, ekonomiska och sociala (Swedish Standards Institute 2014) och är anpassad till svenska villkor (SHA u.å).

2.4. Intressentteori

Organisationen reflekterar inte alltid över vilka alla deras intressenter är, Westermark (2013) menar att organisationen bör lägga tyngd i att försöka urskilja dem. Att det finns en dialog mellan intressenter och organisationer är viktiga i företagens praktiska arbete angående frågor rörande utvecklingen av miljö och samhälle, samt att företagsledare ska kunna möta intressenternas förväntningar i företagets arbete med hållbar utveckling. Det är också viktigt att intressenterna vet vilka möjligheter de har praktiskt för att en dialog ska kunna genomföras (Unerman & Bennett 2004). Intressenterna har idag en annan relation till företagen än tidigare på grund av att de numer har betydligt fler val (Freeman 1984). Interaktionen mellan intressenterna och organisationerna är delvis reglerat (Gray et al. 1996). Inom kommuner är medborgarna en viktig intressentgrupp enligt Montin och Granberg (2013), de har både rättigheter och skyldigheter exempelvis rösträtt och skattebetalningar och de är involverade i både start- och slutpunkt inom den kommunala politiken. Författarna påpekar även de förtroendevaldas ansvar över uppdragen de fått av väljarna och att styret inom Sveriges kommuner idag är mer komplext än tidigare.

Intressentteorin handlar enligt Freeman (1984) både om hur intressenterna kan påverka organisationen och hur detta tas i beaktning i styrningen av företaget. Teorin är ett enkelt sätt att förklara hur samverkan sker mellan olika grupper och används ofta när organisationens samspel med samhället ska förklaras (Westermark 2013). Syftet med att ha ett intressentperspektiv handlar om att organisationen ska tvingas engagera sig i dess externa miljö samt att synen på intressenterna ska vidgas (Freeman 1984).

Det finns olika perspektiv inom intressentteorin, ett etiskt och ett deskriptivt perspektiv. Eftersom vi behandlar kommuner i vår studie som är icke vinstdrivande är det etiska perspektivet det vi kommer att förhålla oss till med samhället i centrum. Det etiska perspektivet, som även kallas normativa perspektivet, ser enligt Gray et al. (1996) samhället i centrum och inte organisationen i sig.

Figur 3. Intressentmodellen med samhället i fokus. Källa: Westermark (2013).

Perspektivet innebär enligt Hasnas (1998) att alla intressenter är lika mycket värda och företaget ska verka till förmån för alla intressenter och inte enbart de som bidrar till att öka företagets finansiella prestation. Enligt Freeman (1984) har inte alla intressenter monetära intressen i organisationen utan det finns även intressenter som ställer externa krav på organisationerna, vilka innefattar ett miljötänk och en förklaring till organisationernas förmåga att hantera externa faktorer. Gray et al. (1996) säger att företagen har en ansvarsskyldighet mot alla sina intressenter och att det är relationen mellan dem som styr vad detta innebär. O'Dwyer (2005) instämmer att organisationen måste kunna stå till svars för de beslut som fattas, vilka bygger på intressenternas välfärd, för att intressenterna ska få en fungerande demokrati. Gray et al. (1996) menar att intressenterna har rätt till att ta del av den informationen. Freeman (1984) antyder att organisationernas synsätt skiftat under de senaste åren, från att fokusera på interna faktorer som påverkar organisationen till att lyfta de externa faktorerna, som exempelvis fokusera mera på miljön. Genom att göra detta säger han att organisationerna reducerar osäkerhet och intressenterna blir mer bekväma i relationen till organisationen. Det andra perspektivet inom intressentteorin är deskriptivt och är mer centrerat till organisationen och dess styrning. Intressenternas vikt styr vilken relation de har till företaget och all information blir viktig för att organisationen ska kunna påverka intressenterna åt det håll som önskas (Gray et al. 1996).

Om organisationen har ett intressentperspektiv i sina hållbarhetsrapporter skapas en bättre relation till intressenterna. Anställda kan bland annat arbeta effektivare om informationen bygger på ett samspel. Organisationen bör dra nytta av intressenternas kunskap inom området och att organisationens rykte baseras på intressenternas uppfattning. Därför bör organisationen tänka långsiktigt och försöka tillgodose intressenternas behov och ha en dialog med dem (Isenmann & Kim 2006).

2.5. Legitimitetsteori

Det finns likheter mellan intressentteorin och legitimitetsteorin, båda teorierna ser organisationen som en del av samhället och det finns en påverkan från olika grupper i samhället på organisationen. En anledning och motivation till varför organisationer väljer att visa information angående miljö- och samhällsfrågor är att de vill vara legitima (Deegan 2002). Legitimitet innebär att organisationens värderingar och föreställningar skall överensstämma med samhällets värderingar. En organisation söker ständigt legitimitet genom att möta de förväntningar som finns hos intressenterna. Dessa förväntningar förändras över tid vilket betyder att organisationen måste vara uppdaterad på vad som krävs av dem (Nasi et al. 1997) och detta fastställs ofta genom ett ogripbart socialt kontrakt (Deegan 2002).

En definition på legitimitet är:

Ett tillstånd eller status som existerar när en enhets värdesystem är kongruent med värdesystemet av ett större socialt system, vilken enheten är en del av. Vid skillnad mellan de två systemen förekommer, faktisk eller potentiell, finns det ett hot mot enhetens legitimitet. (Lindblom 1993 refererad i Deegan & Unerman 2011, s. 324)

En organisations legitimitet kan hotas på många sätt (Gray et al. 1996). Det finns fyra legitimitetsstrategier att använda vid bekämpning av hot vid situationer där organisationen möter svårigheter och dessa är (Lindblom 1994 refererad i Gray et al. 1996):

- Informera intressenterna om organisationens intentioner för att förbättra prestationen.
- Försöka ändra intressentens uppfattning av det inträffade (utan att organisationens prestationer ändras).
- Dra fokus bort från problemet och fokusera på något positivt, även om det inte är relaterat till problemet.

- Försöka ändra externa förväntningar på organisationens prestationer.

Legitimitet anses vara en resurs organisationer är beroende av när det kommer till deras överlevnad (O'Donovan 2002; Deegan 2002); vilket visar på att organisationer tenderar att redovisa information för att övertyga samhället och intressenter om vad som sker (Woodward et al. 1996). Legitimitet är en konstruktion av samhället, vilket innebär att samhället och intressenternas uppfattning samt den information de har tillgång till blir avgörande i vad som anses vara legitimt eller inte hos en organisation (Suchman 1995; Nasi et al. 1997). Suchman (1995) menar att en organisation kan ha sociala normer vilka skiljer sig från vad samhället anser vara accepterat, men som ändå anses vara legitima. Hans argument är förklaringen att det är obemärkt att organisationen skiljer sig från normen, vilket betyder att samhället inte reflekterat över eller uppmärksammat dessa normer. Detta visar på att legitimiteten symboliserar överensstämmelsen mellan samhällets och organisationens värderingar och att det nödvändigtvis inte behöver vara "rätt" eller "fel" (Suchman 1995), utan legitimitet är ett mått som visar på den sociala uppfattningen av en organisations aktiviteter (Nasi et al. 1997).

2.6. Institutionell teori

Institutionell teori är en viktig teori inom organisationsteorin. Enligt Dillard et al. (2004) används den ofta när praktiskt redovisningsarbete studeras inom organisationer. Medan legitimitetsteorin förklarar hur en organisation blir legitimt genom flera strategier, förklarar en institutionell teori hur organisationer bör vara formade för att uppfattas som legitima (Oliver 1997). Med hjälp av institutionell teori förklaras vilken form en organisation bör ha, samt varför organisationer inom samma verksamhetsområde är homogena när det kommer till deras former och karaktärsdrag (Larrinaga-Gonzalez 2007). Teorin innebär att organisationers beteenden grundar sig i normer, värderingar och antaganden som tagits för givet angående om vad som anses vara ett lämpligt och accepterat handlingsätt (Oliver 1997; Carpenter & Feroz 2001). Enligt Dillard et al. (2004) finns det en risk med att avvika från normen eftersom konsekvenserna resulterar i svårigheter att uppfattas som en legitim organisation.

Inom institutionell teori finns två dimensioner, isomorfism och frikoppling. Isomorfism är en process där organisationer i samma population tvingas likna varandra, då de möter samma miljömässiga förhållanden. Det finns tre olika processer inom isomorfism och dessa är tvingande-, mimetisk- och normativ

isomorfism. Tvingande isomorfism handlar om hur en organisation ändrar sina utföranden på grund av en press från intressenter som organisationen är beroende av. Kraven kan vara indirekta eller direkta påtryckningar från andra organisationer, även samhällets förväntningar baseras på lagar och regler. Den andra processen, mimetisk isomorfism, förklarar hur organisationer tar efter varandra för att förbättra sig själva. Osäkerhet är en stark drivkraft som uppmuntrar organisationer till att imitera varandra för att nå framgång. Den tredje processen, normativ isomorfism, innebär att det finns påtryckningar i form av principer av hur en organisation borde efterlikna särskilda normer (DiMaggio & Powell 1983). Frikoppling innebär hur företagsledare möjligen har ett behov att få organisationen framstå på ett visst sätt. De kan ta till särskilda processer för att framträda sig på önskat sätt, även om verkligheten ser annorlunda ut (Dillard et al. 2004).

Dessa teorier; legitimitets-, intressent- och institutionell teori ingår alla i en övergripande genre, nationalekonomiska teorier. Guthrie och Parker (1990) menar att organisationers rapporter varken ska ses som neutrala eller objektiva som många professionella organ föreslår, utan snarare som en produkt av utbytet gällande organisationens rapporter och samhället, samt försöken till att förmedla information till intressenterna. Burchell et al. (1980) instämmer och säger även att redovisning inte kan uppfattas som endast en sammansättning av beräknande rutiner, utan också som en tvingande och inflytelserik mekanism för ekonomisk och social hantering.

3. Metod

I detta kapitel förklaras och motiveras studiens tillvägagångssätt, vilka val som gjorts för att studiens syfte ska kunna besvaras och varför. Vidare presenteras studiens design, samt hur datainsamling samlats in och analyserats. Studiens reliabilitet, validitet och forskningsetik uppmärksammas även i detta kapitel.

3.1. Forskningsdesign

Vår studie grundar sig på en kvalitativ metod och består av telefonintervjuer vilken stöds av en enkätstudie. Kvalitativ forskning innehåller enligt Bryman och Bell (2014) ofta ett tolkande synsätt och är mer inriktad på ord än siffror. Det finns olika teorier som representerar hur förhållandet mellan teori och praktik ser ut, dessa är induktiv-, deduktiv- och abduktiv teori (Bryman & Bell 2014). Angreppssättet till vår studie kommer innehålla en induktiv process då empiri samlas in och testas mot teori. Enligt Bryman och Bell (2014) innehåller ofta ett kvalitativt synsätt en induktiv process. I vår studie vill vi undersöka kommunens syfte med att upprätta hållbarhetsredovisning, vilket innebär att en kvalitativ undersökning med intervjuer att föredra eftersom det ger en förståelse samt djupare och mer subjektiva svar (Hultén et al. 2007). För att komplettera detta med intressenternas användande av hållbarhetsredovisningen används en enkätundersökning för att skapa en bredd och en större svarsfrekvens att grunda svaren på, vilket ökar möjligheten till generalisering (Bryman & Bell 2014). Författarna påpekar att kvalitativa undersökningar vanligen genererar en stor mängd data till analysen, detta tog vi i beaktning för att analysen inte skulle bli av sämre kvalitet. För att underlätta analysen använde vi oss utav teman, vilka är; hållbar utveckling inom kommunen, kommunens hållbarhetsredovisning, hållbarhetsarbete och intressenterna. Enligt Bryman och Bell (2014) är en tematisk analys inte ett eget angreppssätt utan snarare en aktivitet, som underlättar en kvalitativ dataanalys. Vi har även sökt efter kopplingar till de tre perspektiven; social-, ekonomisk- och miljömässig hållbarhet.

3.2. Datainsamling

3.2.1. Telefonintervju

Valet av telefonintervjuer gjordes för att få en djupare förståelse av svaren då de vanligtvis blir mer fylliga och detaljerade vid detta angreppssätt, samt

möjligheten till att ha mer kontroll över hur intervjun utspelar sig. Intervjun var strukturerad och enligt Bryman och Bell (2014) är detta när respondenten frågas efter ett på förhand bestämt frågeschema (se bilaga 1), vilket innebär att frågorna formuleras på samma sätt och kommer i samma ordning till alla intervjuade. Med hjälp av en intervjuguide styrde vi intervjun till att beröra de frågor vi ville ha svar på genom att ha specifika teman inarbetade i frågorna samt att det underlättade för sammanställningen (Bryman & Bell 2014). Det fanns även utrymme för följdfrågor under intervjuns gång, dock var detta inget som påverkade resultaten. Intervjuguiden delades ut till båda respondenter på förhand via e-mail en vecka innan inplanerad intervju, vilket gav dem möjligheten att förbereda sig. Intervjuguiden innehöll utöver frågorna definitioner av de begrepp vi använt oss av i studien. Detta gjordes för att det finns en bredd och variation av innebörden i dessa begrepp och vi ville säkerställa att vi utgick från samma definition. De inledande frågorna i intervjuguiden var riktade mot personerna vi intervjuade för att få en bakgrundsbild av dem innan vi gick vidare och frågade om kommunerna. I början av intervjun bör en presentation av intervjuaren och projektet ske (Ejvegård 2003) vilket gjordes både skriftligt i den på förhand utdelade intervjuguiden och muntligt via telefonen.

Beslutet att göra telefonintervjuer togs dels på grund av det geografiska avståndet till en av kommunerna och därmed beslutades även att genomföra telefonintervjuer till båda kommuner. Vilket medför att det blir ett mer likvärdigt resultat när de sker under samma förutsättningar och ökar reliabiliteten. Tidsaspekten var även en bidragande faktor vid valet att göra telefonintervjuer. Bryman och Bell (2014) säger att det är billigare med en telefonintervju jämfört med en vanlig intervju, speciellt när det gäller individer som kan vara svåra att få tag på. Med detta i åtanke valdes telefonintervjuer på grund av att vi hade en begränsad tidsram att förhålla oss till. Enkätundersökningen var även den en bidragande faktor eftersom vi inte visste på förhand hur omfattande den eventuellt skulle bli, vilket skulle påverka tidsramen. Författarna påstår även att det är lättare att svara på känsliga frågor via telefon då de intervjuade ofta känner sig mer trygga. Dessa aspekter låg till grund vid valet av tillvägagångssättet. En nackdel är dock att det inte är möjligt för oss att läsa av deras kroppsspråk, vilket vi tog hänsyn till och var uppmärksamma på under intervjuerna. Ytterligare en nackdel med telefonintervjuer är att de kräver att respondenten har tid vid det utvalda tillfället (Hultén et al. 2007). Detta problem stötte vi på under vår

empiriinsamling, då en av respondenten inte kunde hjälpa oss vid planerad tidpunkt utan vi fick schemalägga en ny tid.

3.2.2. Enkätundersökning

Valet av att komplettera studien med enkäter gjordes för att få en bredd på studien genom att få fler svar och för att eventuellt kunna bekräfta eller upptäcka svagheter den information intervjuerna ger. I utformningen av enkäten (se bilaga 2) har vi valt att ha strukturerade frågor för att underlätta bearbetningen av datan (Bryman & Bell 2014). Enkäten innehöll en fråga utan svarsalternativ där respondenten själv fick fylla i sitt svar, resterande frågor hade svarsalternativ att välja på. De första inledande frågorna syftade till att ge lite bakgrundsinformation om respondenten och hade svarsalternativ av verbalt format, förutom åldersfrågan där flera åldersspann fanns att välja bland. Denna fråga blev dock som en rullist i enkäten och resulterade i att två respondenter ej svarade på frågan. Ejvegård (2003) menar att respondenten alltid ska kunna göra en markering på svarsalternativet, annars kan detta leda till bortfall. Frågor vilka var kopplade till ämnet hållbarhetsredovisning innehöll binära svarsalternativ, såsom "ja" och "nej". Svarsalternativet "vet ej" valdes även att läggas till innan utskick. Bryman och Bell (2014) argumenterar för om "vet ej" är ett lämpligt svarsalternativ, de menar att respondenten kan välja detta alternativ som en enkel utväg. Det kan även underlätta om respondenten inte har en åsikt då den inte tvingas att välja ett svarsalternativ som inte stämmer.

Det finns ett flertal fördelar med att använda sig utav enkäter jämfört med att göra intervjuer. Det är billigare och att det går snabbare att administrera enkäter, det blir ingen variation av formuleringarna av frågorna, ingen intervjuareffekt, samt att det är lättare att anpassa enkäter efter respondenternas behov (Bryman & Bell 2014; Ejvegård 2003) Dessa fördelar låg till grund vid vårt beslut av att använda oss utav enkäter som ett komplement till intervjuer. Enkätundersökningen genomfördes med hjälp av ett gratis verktyg online, vid namn easyQuest. Programmet fungerade på det sättet att frågor formulerades av oss själva, vilka vi även skapade svarsalternativ till. En fördel med detta verktyg var att sammanställningen underlättades eftersom det gjordes automatiskt via programmet. Bortfallet blev mindre än vid en enkätundersökning som delas ut via papper när tillvägagångssättet gjorde det enkelt för respondenterna att svara på frågorna. De första enkäterna skickades som en bilaga via e-mail, där respondenten

skulle fylla i och sedan skicka tillbaka, tanken var då att vi skulle dela ut enkäterna fysiskt i respektive kommun och komplettera med utskick via e-mail. När vi inte fick någon respons efter de första utskicken valde vi att istället använda oss av enkätundersökningen online till alla, där respondenterna fick kryssa i svarsalternativen via en länk. Tillvägagångssättet blev mycket smidigare och bortfallet minskade. Dock finns det även nackdelar med enkäter vilka Bryman och Bell (2014) tar upp. Det går nämligen inte att hjälpa till att förklara frågorna om respondenten har tolkningsproblem och vissa frågor passar sig inte att vara med i en enkät. Det är svårt att göra uppföljningsfrågor och det kan inte ställas alltför många frågor som anses vara oviktiga av respondenten. Vi tog hänsyn till dessa nackdelar och försökte formulera oss på bästa sätt för att undvika att möjliga frågor från respondenterna skulle uppkomma eller eventuella missförstånd. Andra nackdelar är att det inte är säkert vem som besvarat frågorna, det finns risk att bortfallet blir stort och även att all information inte blir med. Bell (2006) varnar också för att det är svårare att göra en bra enkätundersökning än planerat och påpekar vikten av att veta hur svaren skall analyseras innan de samlats in. Vi valde därför tidigt att utgå från de teman som nämndes ovan så vi även kunde bygga vidare analysen på dessa senare. Hultén et al. (2009) belyser en annan nackdel med enkätundersökningar; att det inte är säkert att respondenterna förstår frågorna, att ett begripligt språk måste användas. Detta har vi tagit i beaktning och förenklat språket i vår enkätundersökning, då inte alla respondenter har en akademisk utbildning.

3.3. Urval

Ett tiotal kommuners hållbarhetsredovisningar studerades översiktligt innan två vilka ansågs lämpliga valdes ut för att djupare studeras. Informationen fanns tillgänglig bland annat i årsredovisningen samt på hemsidan i respektive kommun, vilka analyserades då det inte var någon av kommunerna vi undersökte som upprättat en enskild rapport innehållande hållbarhetsredovisning. Bryman och Bell (2014) tar upp fyra kriterier när det kommer till kvaliteten av dokument som bör tänkas över när de tas från internet, vilket hållbarhetsredovisningen görs i detta fall. Kriterierna är autenticitet, trovärdighet, representativitet och meningsfullhet, vilka togs i beaktning vid urvalet av kommun. De kommuner vi slutligen valde ut till vår studie var Karlstad och Forshaga kommun, varav Karlstad är större och har ett lite mer omfattande hållbarhetsarbete. Anledningen till att dessa kommuner valdes ut var för att de hade det mest omfattande hållbarhetsarbetet när vi

studerade årsredovisningar och hemsidor. Keskitalo och Liljenfeldt (2012) påpekar att kommunernas storlek kan avgöra om det är skillnader mellan rapporterna och menar att en större kommun har oftast en mer omfattande hållbarhetsredovisning. Anledningen till att vi valde två kommuner var på grund av den tidsgräns vi var tvungna anpassa oss till. En av kommunerna vi kontaktade ville inte medverka i vår studie eftersom de inte ansåg sig arbeta med berörda frågor, vilket gjorde att vi fick kontakta ytterligare en kommun för att få en studie med två kommuner.

För att komma i kontakt med rätt intervjupersonen kontaktade vi kommunernas kontaktcenter. Därifrån blev vi hänvisade till rätt person för vår undersökning. Då enbart en person inom vardera kommun skulle intervjuas var det viktigt att denne hade kunskap inom ämnet. Kommunen hänvisade oss vidare till de som har det yttersta ansvaret för de frågor som berör vår undersökning inom kommunens hållbarhetsarbete. Bryman och Bell (2014) tar upp fördelarna med att intervjua en exekutiv respondent som representant för kommunen. Dessa är att det kostar mindre och att det tar mindre tid när antalet respondenter blir färre. Författarna påpekar även risken med att intervjua en respondent med denna position av orsaken att den kan ha benägenheten att vinkla informationen och även sin egna roll på ett mer subjektivt sätt, till skillnad från vad andra inom organisationen kanske skulle ha gjort.

Vid enkätstudien representerar respondenterna respektive kommuns intressenter, vilka vi valt att avgränsa i grupper. Dessa är kommunanställda, föreningar, invånare och företag inom kommunen. En kommun har betydligt fler intressenter än dessa och anledningen till att vi väljer att avgränsa studien är för att minska mängden insamlad data. Då risken med att ta med fler skulle vara att den insamlade datan blir för omfattande. Motiveringen till att vi valde ut föreningar och företag var för att vi visste att dessa intressentgrupper var lätta att kontakta. Vi utgick från de förenings- och företagslistor som fanns publicerade på kommunernas hemsidor. Anledningen till att vi valde ut medborgare var på grund av att de ofta målas upp som viktiga intressenter som har mycket påverkan, därav var det intressant att ta med dem. Anställda valdes ut då vi antog att de har lättare att komma i kontakt med dessa frågor genom deras anställning. I vår studie har urvalet varit bekvämlighetsurval och till viss del varit målstyrt. Ett bekvämlighetsurval är enligt Bryman och Bell (2014) när de respondenter som är tillgängliga väljs. Vi letade upp förenings- och företagsregister på respektive kommuns hemsida och mailade ut en länk

till enkäten, till samtliga tillgängliga e-mailadresser. Anställda har vi mailat ut enkäten till de som stått som kontaktpersoner på kommunens hemsida exempelvis på olika skolor. Vi har även använt oss av sociala medier för att främst nå ut till invånarna i kommunerna. Totalt har vi skickat ut ungefär 500 enkäter där vi försökt att styra mot en jämn fördelning mellan de fyra ovan nämnda intressentgrupperna och respektive kommun. Studien hade ett stort bortfall då vi fick svar från drygt 100 respondenter.

När en forskare gör en studie är det viktigt att få ett slumpmässigt urval, medans en student får nöja sig med de respondenter som ställer upp (Bell 2006). Detta hade vi i åtanke när vi skickade ut våra enkäter. Då vår studie bland annat grundar sig på kommunens invånare, var vi beredda på svårigheten med att få respondenter att ställa upp i vår enkätundersökning. På grund av detta kan inte kraven på urvalet av respondenterna vara avgörande, även om ett representativt urval är att föredra. Bell (2006) säger att oavsett storlek på studien bör alltid ett representativt urval eftersträvas, vilket har försökts att ta i beaktning.

3.4. Dataanalys

Dataanalysen utav telefonintervjuerna gjordes genom att bryta ner datan efter de teman som på förhand bestämts; hållbar utveckling inom kommunen, kommunens hållbarhetsredovisning, hållbarhetsarbete och intressenterna. Dataexempel ur intervjuerna var även kopplade till dessa teman. Motiveringen till detta tillvägagångssätt är att det möjliggör för viktiga frågor och frågeställningar att sammanställas, samt att det underlättar inför slutsatsformuleringen. En inspelad intervju underlättar analysen av materialet och ger en mer exakt formulering av respondenten (Bell 2006). Transkribering av materialet var nödvändigt för att förbättra minnet av intervjun samt att underlätta inför analysen om vad respondenten sagt. Om svaren inte transkriberas med en korrekt återgivning kan detta bidra till en felkälla då det finns en risk att intervjuerna gör en felaktig återgivning av vad respondenten svarat (Bryman & Bell 2014). Under analysens gång har vi även fått gå tillbaka till transkriberingarna för att återfå helheten av vad som sagts. Informationen som intervjuerna givit, kopplade till temana som sammanställts, har jämförts med intressenternas svar genom enkätundersökningen som vidare kopplats ihop med teori och begrepp inom referensramen. Likheter, skillnader och oväntade svar har sedan tolkats och diskuterats vidare.

Sammanställningen av datan enkäterna gav analyserades med hjälp av de diagram och tabeller som fanns tillgängliga i det online program för enkätundersökningar som användes, då dessa är lätta att tolka och förstå, enligt Bryman & Bell (2014). Vi valde att använda oss utav dessa diagram för att synliggöra vår data och för att ge en bred deskriptiv bild av den. Diagrammen visar resultat från båda kommunerna samtidigt, eftersom studien inte syftar till att jämföra kommunerna är uppdelningen mellan intressentgrupperna mer intressant. Diagrammets y-axel visar på de svarsalternativ respondenterna hade att välja mellan i enkäten och x-axeln visar antal respondenter. Totalt har 107 enkäter tagits med i undersökningen. Excel tillämpades för att underlätta analysen av datan för att specificera informationen och upptäcka eventuella samband. Detta var nödvändigt när programmet easyQuest inte gav möjligheten till att specificera informationen. I Excel kunde vi bland annat specificera hur varje intressentgrupp svarat på valda frågor. Undersökningen syftar inte till att jämföra kommunerna emellan, snarare delas datan upp i analysen utifrån de olika intressentgrupperna och därmed tolkas. Det vill säga diagrammen i empirin visar på data från båda kommuner som sedan beskrivs närmare med text. En kvalitativ innehållsanalys innebär att bakomliggande teman söks i materialet (Bryman & Bell 2014).

3.5. Reliabilitet, validitet och etik

Bell (2006) definierar reliabilitet som ett mått eller en metod att använda för att studien ska ge samma resultat om den upprepas ett senare tillfälle utan att ändra på något. Intervjuguiden stärker reliabiliteten i vår studie eftersom det underlättar en ytterligare undersökning utav detta ämne, då samma frågor kommer att analyseras. Ejvegård (2003) menar att reliabilitet innebär tillförlitlighet och användbarhet inom studien. Han menar även att testning av enkäterna innan undersökning är ett ytterligare sätt att pröva studiens reliabilitet på, vilket gjordes innan vi skickade ut våra enkäter för att testa dess användbarhet. Dock testades enkäterna av andra ekonomer med en viss utbildning inom ämnet, det hade varit att föredra att flera med olika bakgrund testat enkäterna innan utskick. Genomförandet av intervjuer som är av strukturerad karaktär ökar även studiens reliabilitet när jämförbarheten ökar i våra intervjuer (Bryman & Bell 2014). Validitet är enligt Bell (2006) en kontroll på att det som ska mätas verkligen mäts och är ett mer komplext begrepp än reliabilitet. Det kan diskuteras om ett mer förenklat språk hade kunnat användas vid presentationen av enkätundersökningen, om detta hade medfört ett annat utslag. Trots att begreppen förklaras, exempelvis vad som syftas med

hållbarhetsredovisning, kanske det varit bättre att inte använda begreppet när inte ens kommunerna själva använder det. I en kvalitativ studie ligger inte fokus på mätning utan andra kriterier används när validiteten prövas; tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet samt bekräftelse (Bryman & Bell 2014). Hultén et al. (2007) nämner att brister i både kvalitativa och kvantitativa undersökningars reliabilitet och validitet kan uppstå genom att en naivitet finns hos forskarna, då en större mängd empiri behövs för att kunna generalisera studien. I vår studie hade det varit önskvärt att genomföra intervjuer med flera kommuner och enkätundersökningar med deras intressenter. Då detta medför en större mängd data att samla in och analysera, var detta svårt att genomföra på grund av den begränsade tidsramen.

Eftersom vi enbart intervjuade två respondenter i varsin kommun där det endast finns en person på den efterfrågade positionen kan det diskuteras om vår studie levde till kravet på konfidentiell behandling. Detta på grund av att det är möjligt att tänka ut vilka dessa två intervjupersoner var, då vi i vår studie gått ut med vilka kommuner vi studerat. Intervjupersonerna blev tillfrågade om vi fick publicera deras namn och båda svarade att det gick bra, vilket medförde att kravet kring konfidentiell behandling inte var av lika stor vikt. Enligt Ejvegård (2003) måste det finnas fler respondenter för att konfidentiell behandling ska kunna tillämpas, även frågor som yrke, ålder eller organisationstillhörighet kan röja respondentens identitet. Respondenten har även rätt till att veta att de blir inspelade samt vad som ska göras med materialet (Bell 2006; Ejvegård 2003). Båda våra respondenter blev tillfrågade gällande inspelning av intervjun och informerades ytterligare en gång innan intervjun om detta. Båda hade en positiv inställning till att vi spelade in intervjun. Vi gav dem även möjligheten till att bestämma om deras namn skulle stå med i studien eller inte och det var något de ansåg var okej.

4. Empiri och resultat

Här redovisas den empiriska undersökningen vilken innehåller resultat från två intervjuer följt av enkätundersökningen. Intervjuerna är strukturerade efter valda teman.

Vi har uppmärksammat genom vår studie att vissa kommuner fokuserar mer på hållbarhetsredovisningen än andra och skillnader förekommer även i vad som framhävs i olika kommuner. Genom att studera kommunernas hållbarhetsredovisningar har vi upptäckt information och styrdokument som visar på olika strategier de har inom området hållbarhetsredovisning samt hur dessa följs upp. Varken Karlstad eller Forshaga kommun upprättar en enskild hållbarhetsredovisning utan de använder sig av hållbarhetsstrategier och återger information om deras hållbarhetsarbete i årsredovisningen och på kommunens hemsidor. Deras hållbarhetsstrategier bygger på begreppen ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

4.1. Intervju - Urban Ledin, Forshaga kommun

Inom Forshaga kommun har Urban Ledin intervjuats. I grunden är han en utbildad biolog men jobbar numera som miljö- och byggchef. Han ansvarar för frågor rörande miljöskydd, naturvård, hälsoskydd, kran- och byggfrågor samt samhällsplanering.

4.1.1. Hållbar utveckling inom kommunen

Hållbar utveckling innebär enligt Ledin att kommunen beaktar sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter i alla beslut, i deras årsredovisning och i deras planering. Han menar att det inte går att se på utveckling av kommunen endast ur ett av dessa perspektiv utan de måste tänka på hållbarhet ur samtliga perspektiv samtidigt. FN:s 17 miljömål mot en hållbar utveckling är något de väljer att utgå ifrån. Han påpekar även vikten av att jobba mot en hållbar utveckling för att inte riskera att bli utkonkurrerade. Speciellt med tanke på att medborgare och människor blir allt mer medvetna och intresserade av dessa frågor. Ledin säger i sin intervju att politikerna fattat beslut om hållbar utveckling inom kommunerna där de har visioner av sina övergripande mål.

4.1.2. Hållbarhetsredovisning

Forshaga kommun implementerar hållbarhetsredovisningen i den befintliga årsredovisningen och har varken haft eller planerar på att ha en egen

hållbarhetsredovisning. Det är respektive förvaltning som redovisar för hur de jobbat mot en hållbar utveckling för att sedan implementera det i årsredovisningen. De följer standarden SS 854000 som är vägledande när det gäller hållbar utveckling inom kommuner och landsting. Han nämner vikten av att ständigt förbättras och att inte nöja sig och hänvisar till SIS standarder som är de som givit ut SS 854000.

Enligt Ledin är hållbarhetsredovisning viktigt och förklarar det som en kompass som visar om man är på rätt väg eller om det behövs göras omprioriteringar. Även om det inte är lagkrav på hållbarhetsredovisningen samt att det är kostsamt menar Ledin att det inte är en möjlighet att avstå från denna redovisning då det måste jobbas mot en hållbar utveckling. Syftet Forshaga kommun har med att upprätta hållbarhetsredovisningen är att framtida generationer ska ha det minst lika bra som den nuvarande, därför är det väsentligt med långsiktiga beslut.

4.1.3. Hållbarhetsarbete

Exempel på kommunens hållbarhetsarbete är att de satsar mycket på barnen då det är de som är framtiden. Ledin nämner kommunens "barnchecklista" som även kan kallas för "framtidchecklista", vilken innehåller beslut som måste tas för en långsiktig och hållbar framtid. Ledin menar att inga beslut tas utan att denna lista har stämts av. De utgår även från FN:s globala 17 hållbarhetsmål som de bryter ner till nationella-, regionala- och även kommunala mål. Enligt Ledin bidrar detta till att få en ökad känsla av att det som den enskilda personen gör har en påverkan och att det blir lättare att se den röda tråden.

4.1.4. Intressenterna

Vilka kommunen riktar sin hållbarhetsredovisning till svarar Ledin att det främst är politikerna samt medborgarna. Han menar på att det oftast är medborgarna som har synpunkter vilket framförs av politikerna. Det är medborgarna som röstar fram politikerna vilket indikerar på att de är framtiden då de aktivt är med och påverkar den. De ser hur kommunen jobbar med dessa frågor och att de kan vara med och påverka dem genom att det skapas en medborgardialog.

4.2. Intervju - Lars Sätterberg, Karlstad kommun

Inom Karlstad kommun har Lars Sätterberg intervjuats. Han är ekonomidirektör i kommunen sedan 16-17 år tillbaka och har det samordnande ansvaret att hålla ihop kommunens ekonomi och verksamhetsstyrning gentemot politiken. Han är i grunden inte en ren ekonom då han har en examen inom statsvetenskap.

4.2.1. Hållbar utveckling inom kommunen

Hållbar utveckling definierar Sätterberg som det mesta en kommun berör och arbetar med. Den strategiska planen som kommunen jobbar efter pekar ut vägen mot en hållbar utveckling. Han hänvisar tillbaka till Brundtlandrapporten och de tre klassiska hållbarhetsperspektiven; social, miljömässig och ekonomisk, vilka genomsyrar kommunens övergripande mål och strategiska plan. Kommunen har upprättat tre hållbarhetsstrategier i särskilda dokument som ligger till grund för hur målen har uppsatts. Han nämner vikten av det långsiktiga tänket och uppföljningen av arbetet för att nå målen enligt den strategiska planen.

4.2.2. Kommunens hållbarhetsredovisning

Karlstad kommun upprättar ingen enskild hållbarhetsredovisning utan redovisar sitt arbete integrerat i årsredovisningen. Årsredovisningen är sorterad efter de målområden som finns i kommunen, vilka bygger på de tre hållbarhetsperspektiven. Hållbarhetsredovisningen syftar till att ge underlag för hur väl de olika verksamheterna inom kommunen lyckats med att nå sina uppsatta mål. Kommunen använder inga riktlinjer eller standarder när de tar fram informationen utan följer den styrmodell yttersta kommunfullmäktige beslutat om. Sätterberg menar att kommunerna tar efter varandra vid upprättandet av hållbarhetsredovisning, eftersom informationen är öppen och offentlig lär de av varandra. Han säger att det är svårt att jämföra med privata företags hållbarhetsredovisningar eftersom de inte har den bredden i sina verksamheter som en kommun har men han säger att de ändå till viss del blir inspirerade av deras sätt att upprätta hållbarhetsredovisningar. Karlstad kommun har även en tidning de ibland går ut med information som rör kommunens hållbarhetsarbete, där kan de lyfta fram och redovisa vissa saker för att Karlstadborna ska se vart kommunen är på väg. De använder även sin hemsida och andra medier som finns idag till att informera.

4.2.3. Hållbarhetsarbete

Sätterberg påpekar att kommunen valt att inte använda begreppet hållbarhetsredovisning men menar att det är det mest naturliga sättet för kommunen att jobba efter för att nå ett bättre Karlstad och kunna följa upp arbetet. Det handlar i grunden om att skapa hållbarhet på sociala, ekonomiska och miljömässiga plan och att det är svårt att dra en gräns för vad som är kopplat till just årsredovisningen och hållbarhetsredovisningen och vad som är verksamhetsrelaterat. Han tar upp exempel som att kommunen jobbar med sina transportsystem för att få ner miljöpåverkan eller att de försöker att fånga upp och förhindra frånvaro i skolan tidigt för att alla ska få chansen till en fullgjord examen. Kommunens hållbarhetsarbete ses som en ständigt pågående process som de förändrar, justerar och stämmer av kontinuerligt.

4.2.4. Intressenterna

Enligt Sätterberg är Karlstadborna de yttersta intressenterna i kommunen men att de har lämnat över ansvaret till de förtroendevalda, genom att de betalar in skatt till kommunen och de förtroendevalda tar i sin tur hjälp av kommunens tjänstemän. Den målgrupp som står närmast rapporterna är politikerna i fullmäktige säger han men hoppas även att den enskilde Karlstadbon får ett värde av deras utformning och att de intresserar sig för kommunens utveckling. En ökning av intresset från medborgarnas sida kan ses genom att responsen, i form av bland annat synpunkter eller frågor ökat de senaste åren.

4.3. Resultat enkätundersökning

Bakgrundsinformation

Åldersfördelningen bland respondenterna är varierande, då åldersgruppen som står för flest svar är 45-54 år gamla följt av åldersspannet 55-64 år. Könsfördelningen mellan respondenterna som svarat i vår enkätundersökning har varit jämn, 51,5% män och 48,5% kvinnor vid sammanställning av båda kommuner. Antalet respondenter är även en jämn fördelning kommunerna emellan och bland dessa har de flesta en utbildning från högskola eller universitet, då dessa står för 60% av svaren. Totalt har 107 enkäter besvarats och diagrammet visar på antal respondenter på x-axeln och svarsalternativen på y-axeln.

Fördelning mellan intressentgrupper

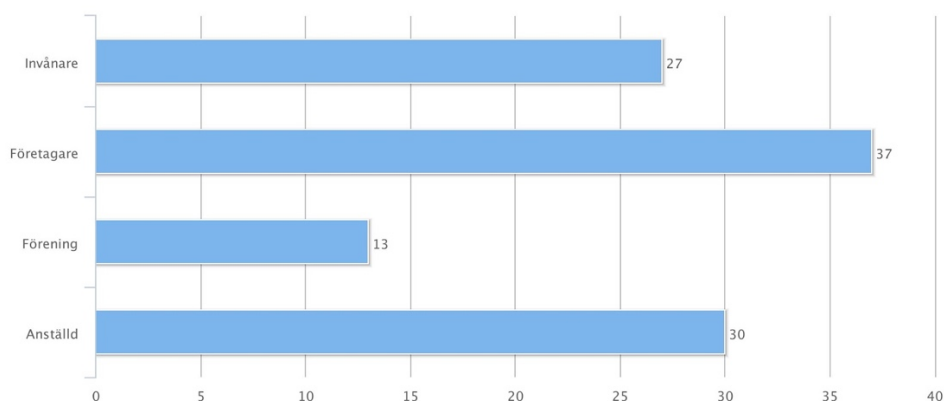

Diagram 1. Respondenternas fördelning mellan intressentgrupperna från båda kommuner.

Diagram 1 visar på respondenternas fördelning mellan intressentgrupperna. Det kan utläsas att företagare har svarat i störst utsträckning på undersökningen, 37 stycken, följt av de anställda inom kommunerna, 30 stycken. Invånarna representeras av 27 stycken i studien och lägst till antal har föreningarna svarat, 13 stycken.

Fråga 1. Tycker du hållbarhetsarbete är viktigt?

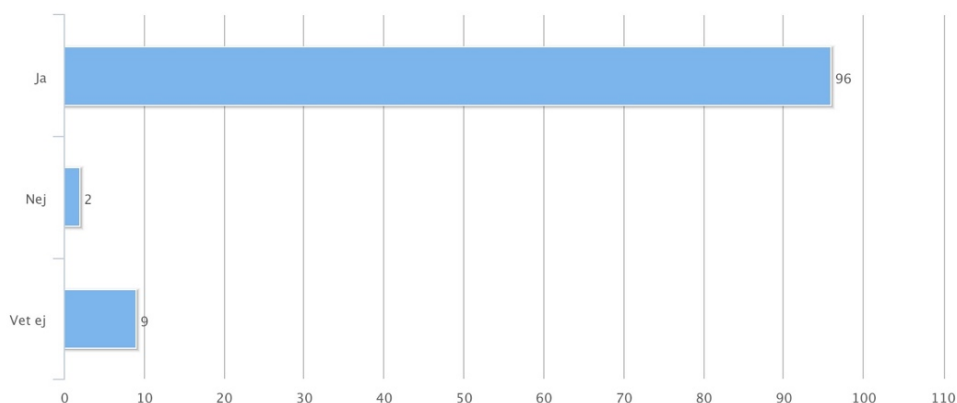

Diagram 2. Respondenternas svar från båda kommuner på om de anser att hållbarhetsarbete är viktigt.

Av diagram 2 kan utläsas att respondenterna tycker att hållbarhetsarbete är viktigt då 96 stycken av respondenterna har svarat så. Detta visar på att större delen av respondenterna tycker att hållbarhetsarbete är viktigt vilket innebär att 89,7% av respondenterna har svarat ja. Det finns ingen markant skillnad mellan intressentgrupperna, utan det är gruppen föreningar som ligger lite lägre representerat under svarsalternativet ”ja”. Det var även i den intressentgruppen där det största bortfallet fanns då enkäterna skickades ut. Det är störst andel företagare som svarat ”vet ej” på frågan om de tycker att hållbarhetsarbete är viktigt. De två respondenter som angett att de inte tycker att hållbarhetsarbete är viktigt hör även de till intressentgruppen företagare.

Fråga 2. Är du medveten om hållbarhetsarbetet din kommun jobbar med?

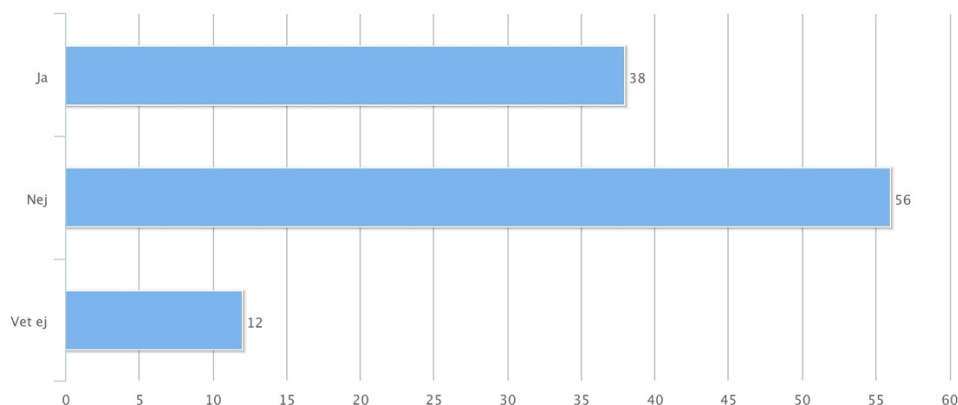

Diagram 3. Respondenternas svar från båda kommuner om de är medvetna om kommunens hållbarhetsarbete.

Undersökningen visar att ungefär hälften av respondenterna inte är medvetna om hållbarhetsarbetet i deras kommun, vilket kan utläsas i diagram 3. Av respondenterna har 56 stycken svarat "nej" på frågan om de är medvetna kommunens hållbarhetsarbete, vilket utgör 52,8%. Medans 38 stycken respondenter har svarat att de är medvetna om kommunens hållbarhetsarbete, vilket motsvarar 35,8%. Jämförs intressentgrupperna är det främst företagare som är medvetna om hållbarhetsarbetet i kommunen. Av de 38 respondenterna som är medvetna representeras 34,3% av dessa av företagare därefter kommer anställda i kommunerna med 31,4%. De medvetna representeras i lägst utsträckning av invånare, 20% och föreningar 14,3%.

Fråga 3. Har du tagit del av kommunens hållbarhetsredovisning?

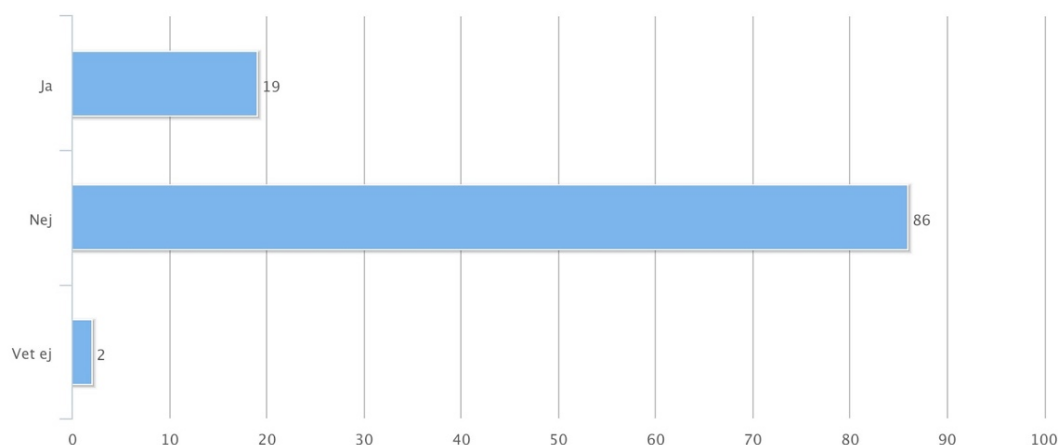

Diagram 4. Respondenternas svar från båda kommuner om de tagit del av kommunens hållbarhetsredovisning.

Enligt enkätundersökningen har större delen av respondenterna, 80,4% ej tagit del av kommunernas hållbarhetsredovisning. Diagram 4 visar på detta då 86

respondenter svarat ”nej”, de har inte tagit del. Jämförs intressentgrupperna emellan, är de som tagit del av hållbarhetsredovisningen 19 stycken respondenter, är störst andel företagare, 44,4%, följt av anställda, där 27,8% vilka svarade att de tagit del utav den. Av föreningar och invånare var det lika stor andel av dem som tagit del, där båda står för 22,2%.

Fråga 4. Vart tog du del av kommunens hållbarhetsredovisning?

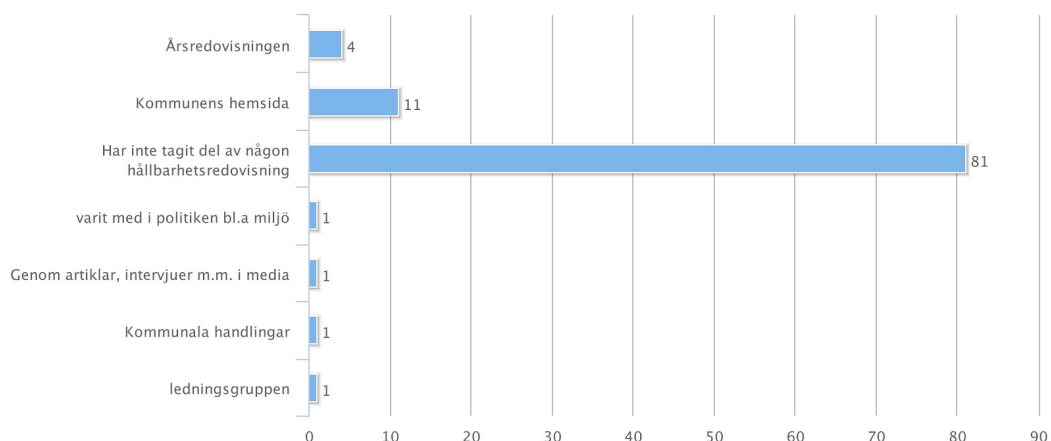

Diagram 5. Visar på vart respondenterna i båda kommuner tagit del av hållbarhetsredovisningen.

Diagram 5 visar resultatet på frågan om vart respondenterna tagit del av kommunens hållbarhetsredovisning. Där svarar 81 stycken respondenter att de inte har tagit del av hållbarhetsredovisningen, vilket motsvarar 81%. Av de resterande 19 respondenter som angett att de har tagit del av kommunens hållbarhetsredovisning hade 57,9% använt sig av kommunens hemsida och 21,1% använt på årsredovisningen. Undersökningen visar på att fördelningen intressenterna emellan; anställda, föreningar, företag och invånare, skiljer sig något. Anställda har främst använt sig av kommunens hemsida medan föreningar har istället använt sig mer av årsredovisningen. Företag har en använt sig av både årsredovisning och hemsidan i lika stor utsträckning. Invånare däremot använder sig främst av hemsidan. Denna fråga hade ett bortfall på 7 respondenter men eftersom de svarat på resterande frågor har vi valt att ta med deras resultat ändå, fråga 4 besvarades då enbart av 100 respondenter.

Fråga 5. Har kommunens hållbarhetsredovisning varit till någon nytta för dig?

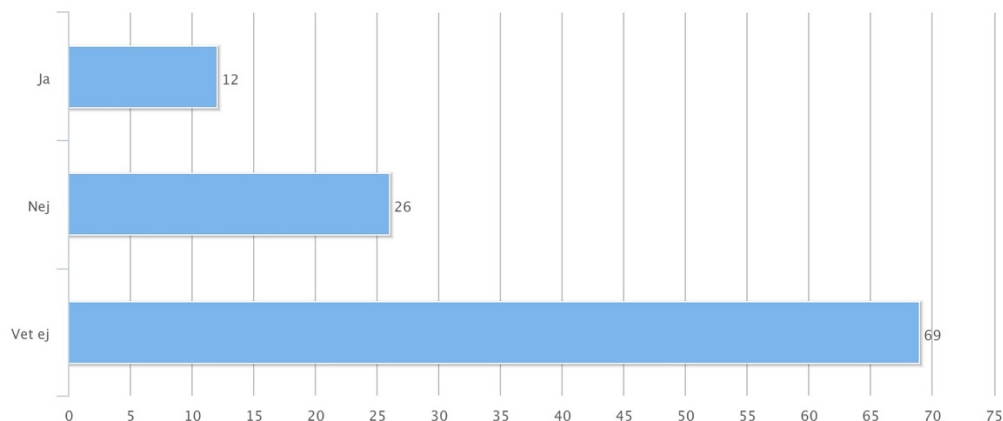

Diagram 6. Respondenternas svar från båda kommuner om kommunens hållbarhetsredovisning varit till nytta för dem.

Majoriteten av respondenterna 69 stycken (vilket motsvaras av 64,5%) vet inte om hållbarhetsredovisningen varit till någon nytta för dem. Detta visar diagram 6 på. Enbart 12 respondenter har svarat ”ja”, de har upplevt någon nytta med redovisningen, detta motsvarar 11,2%. Av de 12 respondenterna hör de som upplever att hållbarhetsredovisningen varit till någon nytta för dem främst till intressentgruppen anställda med 41,7%, följt av föreningar med 33,3%. Minst nytta har invånare känt av med hållbarhetsredovisningen, 8,3%. De flesta som har upplevt nytta med kommunens hållbarhetsredovisning har tagit del av den via hemsidan, vilket uppges av 41,7% av de 12 respondenter som upplevt nyttan, medan 25,0% av dessa tagit del av den via årsredovisningen.

Fråga 6. Är du medveten om kommunens syfte med hållbarhetsredovisningen?

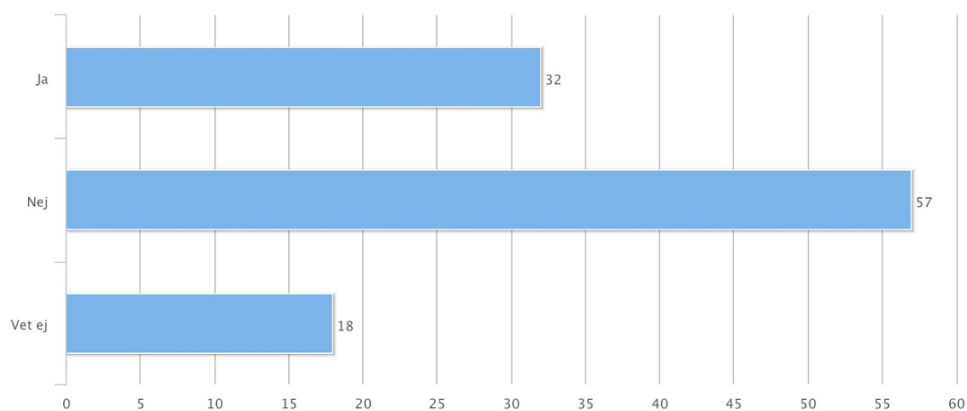

Diagram 7. Respondenternas svar från båda kommuner om de är medvetna om kommunens syfte med hållbarhetsredovisningen.

Diagram 7 visar på att 57 stycken av respondenterna inte är medvetna om kommunens syfte med hållbarhetsredovisningen, vilket motsvarar 53,3%. Av de 32 respondenter (29,9%) som är medvetna om kommunens syfte med hållbarhetsredovisningen, ser fördelningen mellan intressentgrupperna ut som följer: 36,7% företagare, följt av anställda 26,7%. Föreningar är den intressentgrupp som har lägst medvetenhet då dessa står för 16,7%.

Fråga 7. Har hållbarhetsredovisningen varit till användning när du fattat beslut?

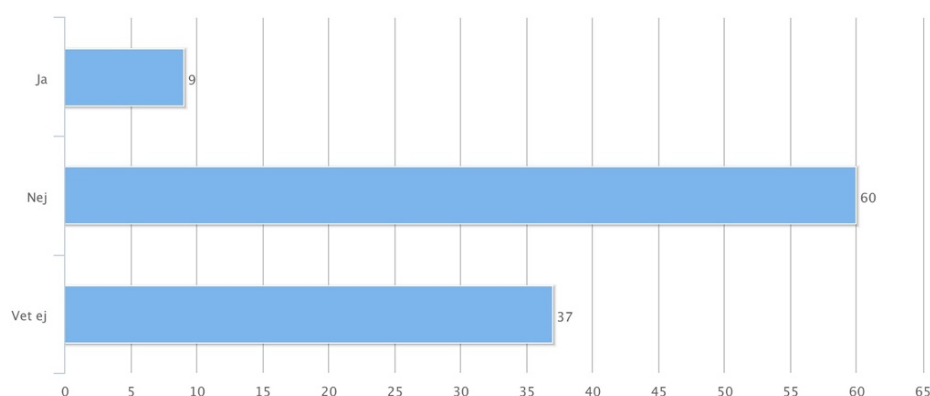

Diagram 8. Respondenternas svar från båda kommuner om de använt hållbarhetsredovisningen vid beslutsfattande.

Diagrammet 8 visar på hur respondenterna har svarat på frågan om hållbarhetsredovisningen har varit till användning när de fattat beslut. Det är 60 respondenter som svarat ”nej”, att den inte har varit till användning vilket motsvarar 56,6%, 17 stycken (34,9%) har svarat att de inte vet. Medan nio stycken (8,5%) respondenter har svarat att hållbarhetsredovisningen har varit till användning när beslut fattats. Inom intressentgrupperna är de som använt hållbarhetsredovisning vid beslutsfattande främst anställda och företagare och i minst utsträckning är det föreningar.

Fråga 8. Har du vid något tillfälle märkt utav kommunens hållbarhetsarbete?

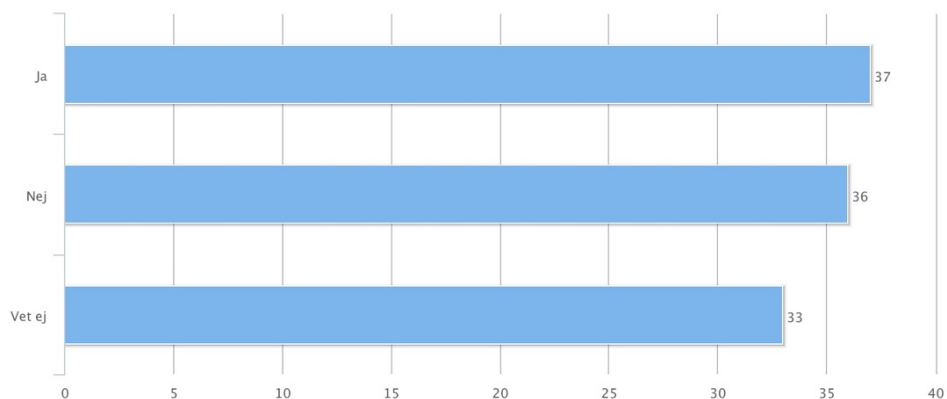

Diagram 9. Respondenternas svar från båda kommuner om de vid något tillfälle märkt utav kommunens hållbarhetsarbete.

Enkätundersökningen visade på att 34,9% av kommunernas intressenter någon gång märkt av kommunernas hållbarhetsarbete, 37 stycken av respondenterna har svarat ”ja” på frågan, vilket diagram 9 visar på. Delas detta upp i intressentgrupperna är det främst företagarna med 37,5%, av de 37 respondenterna som angett att de märkt av kommunens hållbarhetsarbete. Detta följs av anställda med 29,1% och sist föreningar och invånare där båda motsvarar 16,7%.

5. Analys

I detta kapitel kopplas teori och insamlad empiri samman, kapitlet ska även visa på en tolkning och diskussion av problemet. Analysen är indelad efter samma teman som intervjuerna i empiri och resultat för att lättare kunna följas. Datan som analyseras här leder till kommande slutsats.

5.1. Hållbar utveckling inom kommunen

Det är nu mer fokus än någonsin när det kommer till hållbar utveckling. Samhället har ett ökat intresse och ställer större krav på organisationerna vilket medför en ökad efterfrågan på hållbarhetsredovisning (Giddings et al. 2002; Greiling et al. 2015). Enkätundersökningen visar på att intressenterna tycker att hållbarhetsarbetet i kommunerna är viktigt, där 89,7% av intressenterna svarar att de anser att det är viktigt. Däremot är det få som är medvetna om sin kommuns hållbarhetsarbete. Nasi et al. 1997 diskuterar hur intressenters förväntningar förändras över tid och att detta är något som bör beaktas. Detta bekräftar det legitimitetsteorin säger, om att kommuner vill upprätthålla sin position och hur dess intressenter uppfattar dem. Detta är även i linje med vad O'Donovan (2002) och Deegan (2002) menar med att legitimitet är en resurs som organisationer är beroende utav när det kommer till deras överlevnad. Ledin i Forshaga kommun tar upp risken med att inte jobba mot en hållbar utveckling och att det skulle kunna leda till att de blir utkonkurrerade. Speciellt i dagens samhälle där medborgarna är allt mer medvetna och intresserade utav dessa frågor. Ledin berättar att de utgår ifrån FN:s 17 miljömål för att arbeta mot en mer hållbar utveckling där de jobbar för att verka mot fattigdom, skydda planeten och att försäkra framgång för samtliga (United nations u.å.a). Han argumenterar även för att detta stärker den enskilda individens aktioner då de väljer att ta ner målen på en kommunal nivå, eftersom det blir enklare att se den röda tråden och att den enskilde ser att dennes handlingar har en påverkan.

Inom hållbar utveckling har samtliga perspektiv; miljö, sociala och ekonomiska, en viktig roll (Giddings et al. 2002). Det sociala perspektivet innebär att det finns ett ansvar bortom de existerande lagarna och att verka för samhällets välfärd (Burman 2006). Det miljömässiga perspektivet ska ta hänsyn till de effekter en organisation har på miljön och det ekonomiska perspektivet skall se till de finansiella prestationerna (Westermarck 2013). En känd modell är Triple bottom line som syftar till att förmedla en länk mellan dessa perspektiv.

Modellen består av tre delar vilka kallas för profit, people och planet, dessa symboliserar de tre perspektiven nämnda ovan. Forshaga- och Karlstad kommun är inte sena med att påpeka vikten av samspelet mellan dessa då båda menar att det inte går att se på utvecklingen av kommunen ur endast ett perspektiv utan det krävs att alla perspektiv tas i beaktning samtidigt.

5.2. Kommunens hållbarhetsredovisning

Med tanke på att det är frivilligt för kommuner att upprätta en hållbarhetsredovisning är det inte en tvingande isomorfism vilken är en underkategori inom institutionell teori som baseras på en tvingande regel eller lag (DiMaggio & Powell 1983). Ingen av kommunerna vi intervjuat upprättar en enskild hållbarhetsredovisning utan integrerar den istället i årsredovisningen, detta sätt att hållbarhetsredovisa blir allt vanligare (Bouten & Hoozée 2015). Gray et al. (1995) påpekar att hållbarhetsredovisning handlar om den informationen organisationerna presenterar och inte om den finansiella verksamheten. Både Ledin och Sätterberg talar om vikten av att upprätthålla denna typ av redovisning, även om det kostar. De menar att det måste finnas en helhetssyn som tar hänsyn de tre perspektiven, samhället, miljön och det ekonomiska. Men även att ta hänsyn till framtiden, att kommande generationer skall ha det minst lika bra som den nuvarande. Detta går i linje med hur Brundtlandrapporten (1987) definierar hållbar utveckling.

Även om begreppet hållbarhetsredovisning ofta kopplas ihop med framställandet av de externa rapporterna är det hela processen som ska tas i beaktning. De anställdas uppsatta mål inom hållbarhet och hur de följer upp dem är även det ett sätt att hållbarhetsredovisa (Schaltegger et al. 2006). Sätterberg i Karlstad kommun påpekar att de medvetet valt att inte använda begreppet hållbarhetsredovisning i sina rapporter och det är inte heller något vi kan se i Forshaga kommuns redovisning. Sätterberg menar ändå att det är det mest naturliga sättet för kommunen att arbeta efter, det handlar om att skapa hållbarhet inom de tre perspektiven och lättare kunna följa upp arbetet mot en bättre kommun. Därför anser han att det är svårt att dra en gräns för vad som relaterar till årsredovisningen och vad som är hållbarhetsredovisning. Bouten och Houzée (2015) påpekar att en viktig förutsättning för integrerad rapportering är just att samspelet mellan miljö, sociala och finansiella handlingar ses för att en helhet ska fås och att informationen inte enbart delas upp efter kriterierna finansiell eller icke finansiell. Till denna diskussion kan även paralleller dras till den tredje tillfrågade kommunen, där det angavs från

kommunens sida att de ej arbetade med dessa frågor och därför tackade nej till att medverka i vår studie. Då deras årsredovisning och hemsida studerades kunde vi urskilja liknande information och uppdelning som de andra två kommunerna, som valt att ställa upp i vår undersökning upprättat i sina rapporter. Kan det vara på det sättet att hållbarhetsredovisningen blivit så pass integrerad i årsredovisningen på grund av samhällets påtryckande normer att organisationerna inte längre reflekterar över att informationen upprättas? Att praktiskt upprätta hållbarhetsredovisningen har normaliserats och som Sätterberg även nämner i intervjun, är det ett naturligt tillvägagångssätt för kommunen att arbeta efter. Även Ledin påpekar att det inte är möjligt att avstå från att hållbarhetsredovisa.

Det kan även tyckas att en tydligare definition på begreppet hållbarhetsredovisning är önskvärt. Som Montin och Granberg (2013) nämner är det ett av de mest omtalade begreppen idag och dess diffusa definitioner leder till avsaknad av förväntad användning och effekt. Westermark (2013) ser hållbarhetsredovisning som ett sätt för organisationerna att rapportera om just mål, strategier och visioner på ett etiskt sätt som främjar hållbar utveckling och det är på det sättet informationen används i både Karlstad och Forshaga kommun. Begrepp som benämns på olika sätt gör det svårare att förstå dem, hållbarhetsredovisning är ett sådant. Ett annat begrepp som benämns olika är miljö, som även har benämningen ekologi. Detta märks av när ekonomiska-, sociala- och miljömässiga perspektiven diskuterats, då begreppet ekologiskt perspektiv har använts i olika sammanhang.

Hur informationen upprättas skiljer sig en del, då Forshaga kommun använder sig av standarden SS 854000 som en vägledning i sitt arbete medan Karlstad kommun inte följer några speciella riktlinjer utan ser hur andra kommuner arbetar med dessa frågor och upprättar deras hållbarhetsredovisning. Sätterberg menar att informationen är öppen och offentlig och att kommunerna kan lära av varandra. Han tar även upp att de kan inspireras till viss del av hur privata företag upprättar deras hållbarhetsredovisning, även om den inte har samma bredd i sin verksamhet som en kommun har. Mimetisk isomorfism inom institutionell teori förklarar deras sätt att arbeta på. Organisationerna ser hur andra framgångsrika organisationer arbetar och gör likadant för att eliminera osäkerhet och förbättra sig själva (DiMaggio & Powell 1983). Tidigare i teorin nämndes även problemet med att greenwashing kan uppstå, Berrone et al. (2015) menar att miljömässiga handlingar är ett sätt att uppnå en social acceptans, vilket även stämmer över legitimitetsteorin. De

påpekar dock vikten av att dessa handlingar lever upp till den efterlängtan-
de effekten för att inte få negativa konsekvenser. Möjligheten finns att
kommunerna vinklar information till sin fördel för att upplevas legitima. Detta
är dock något vår studie inte indikerar på, då djupare frågor inte har gjorts
inom detta området.

Rapporterna är generella och Grey et al. (1996) påpekar att om det fanns en
tydligare bild om till vem rapporterna skrevs, skulle det vara lättare att utveckla
dem. Därför är det intressant att undersöka vilka som är användare av
hållbarhetsredovisningen, vilket skulle göra det lättare för kommunen att rikta
in sig till rätt målgrupp. Enkätundersökningen visar på att det är en liten andel
av kommunernas intressenter som uppger att de använder sig av
hållbarhetsredovisningen, 81% har inte alls tagit del av den. Den största
andelen av de intressenter som har tagit del av hållbarhetsredovisningen har
hänvisat till att de gjort det via informationen på kommunernas hemsidor.
Unerman & Bennett's (2004) forskning tyder på att internet underlättar
rapportering av organisationers hållbarhetsarbete och når andra
intressentgrupper än investerare.

Kommunerna har en bred intressentgrupp, vilket även Sätterberg på Karlstad
kommun nämner i intervjun. Båda kommunerna påpekar hur viktiga deras
invånare är och både Forshaga och Karlstad kommun nämner i intervjuerna
att hållbarhetsredovisningen upprättas främst till medborgarna men när vi
frågar invånarna är det få som använder sig av hållbarhetsredovisningen.
Westermarck (2013) påtalar att det ofta saknas ett intressentperspektiv i
offentlig verksamhets hållbarhetsredovisning, att de istället har ett
tjänstemannaperspektiv. I Karlstad kommun bekräftas detta och menar att
invånarna lämnar över ansvaret till de förtroendevalda som i sin tur tar hjälp
av kommunens tjänstemän. Montin och Granberg (2013) påpekar att
invånarna har både rättigheter och skyldigheter. Att ta del av
hållbarhetsredovisningen kan uppfattas som en skyldighet invånarna har mot
kommunerna. Det ligger inte endast på kommunens ansvar att upprätta
hållbarhetsredovisningen utan invånarna har även ett ansvar att ta del av
information. Enkätundersökningen visar på att det är väldigt få invånare
som tagit del av hållbarhetsredovisningen trots att majoriteten påpekar att det
är viktigt. Detta kan tyckas vara motsägelsefullt och en förklaring skulle kunna
vara att de lämnat över ansvaret till politikerna och är tillfreds med detta
eftersom de förväntar sig att politikerna tar sig an jobbet.

Både Karlstad och Forshaga kommun använder sina hemsidor i arbetet med att redovisa information gällande deras hållbarhetsarbete, vilket både uppkommit i intervjuerna och genom vår dokumentstudie. Invånarna i kommunerna har främst uppgett att de tagit del av kommunens hållbarhetsarbete via hemsidan vilket enligt Isenmann och Kim (2006) möjliggör interaktionen mellan upprättare och användare, det vill säga mellan intressenter och kommunen. Sätterberg på Karlstad kommun hoppas på att hållbarhetsredovisningen har ett värde för den enskilde karlstadbon, invånaren och att de intresserar sig för kommunens hållbarhetsarbete. Genom att använda internet som informationskälla nås de ekonomiskt svaga intressenterna (Unermann & Bennett 2004), även Isenmann och Kim (2006) menar att det är lättare att skapa värde genom att hållbarhetsredovisa på internet när även bilder kan användas. Legitimitetsteorin menar att parter måste vara uppdaterade på vad som händer runt omkring för att inte mista sin legitimitet (Nasi et al. 1997). Detta kan kopplas till kommunerna och dess intressenter. Förr var intresset inte detsamma när det kom till den hållbara utvecklingen (Giddings et al. 2002), vilket kan antas bero på okunskap då det inte fanns samma möjligheter till att nå all information som det finns idag. Dagens samhälle är uppbyggt på ett annat sätt med internet och sociala medier vilket innebär att det är väldigt lätt att ta del av information. Enkätundersökningen visar att det är just hemsidan som är den informationskällan intressentgrupperna har använt sig av mest för att ta del av hållbarhetsredovisningen då 57,9% av de som svarade att de tagit del av hållbarhetsredovisningen gjorde det genom hemsidan.

5.3. Hållbarhetsarbete

Hållbarhetsarbete inom Forshaga kommun är till exempel att de satsar mycket på barnen. Ledin nämner att de har en "barnchecklista" vilken måste beaktas när beslut skall tas för en långsiktig och hållbar framtid. Detta visar på att de tar hänsyn till den hållbara utvecklingen då detta stämmer överens med vad Brundtlandrapporten (1987) definierar som hållbar utveckling. Karlstad kommun jobbar mot att dra ner på miljöpåverkan genom att jobba med transportsystem. De försöker även att förhindra frånvaron i skolan i ett tidigt stadium för att möjliggöra för så många som möjligt att ta examen. Detta visar på att de angriper problemet från olika perspektiv vilket också stämmer överens med Brundtlandrapporten (1987) då det är viktigt att ekonomiska-, miljömässiga- och sociala aspekter beaktas. Vår enkätstudie visar på att intressenterna tycker att hållbarhetsarbete är viktigt när hela 89,7% svarade ja

på frågan, dock är det 52,8% av respondenterna som inte är medvetna om hållbarhetsarbetet i deras kommun. Bland intressentgrupperna är det främst företagare som är medvetna om arbetet, följt av anställda inom kommunen. Det är även företagarna som främst har märkt av kommunens hållbarhetsarbete, och därefter anställda. Föreningar och invånare är de som minst märkt av hållbarhetsarbetet i deras kommun. Enligt Montin och Granberg (2013) är det svårt att redogöra på ett tydligt sätt hur kommuner arbetar med hållbarhet och de kopplar detta till de diffusa begrepp som finns inom ämnet. En motivering till att det är färre som är medvetna om hållbarhetsarbetet skulle kunna vara just det, att kommunens arbete med hållbarhet inte är tillräckligt redovisat, eller att det inte nått ut till intressenterna tillräckligt bra. En förklaring till att det är just föreningar och invånare som märkt av arbetet minst skulle kunna vara att de är de intressenter som kommit i minst kontakt med detta. Föreningar har inte samma krav på sig från externa parter på som en kommun har, vilket gör att de inte riskerar att bli utkonkurrerade på samma sätt. Detta gäller även för invånare då de sannolikt inte kommer i kontakt med samma information som till exempel anställda som får uppdaterad information löpande via sin anställning.

5.4. Intressenterna

Freeman (1984) menar att en organisation inte skulle överleva utan dess intressenter, detta framkommer även av Ledin i intervjun. Han säger att om de inte arbetar mot en hållbar utveckling skulle de bli utkonkurrerade och bortvalda vilket även diskuterats tidigare i analysen. Detta bekräftas av normativ isomorfism inom institutionell teori, vilken beaktar normerna i dagens samhälle. Det finns påtryckningar från samhället där organisationen tvingas ändra sina utföranden på grund av pressen från intressenterna (Dimaggio & Powell 1983). Även Sätterberg nämner detta i intervjun att responsen ökar från intressenterna, allt fler synpunkter och frågor kommer in på kommunens hållbarhetsarbete. Intressenterna har inte enbart monetära intressen utan de ställer även etiska krav som till exempel att organisationen arbetar mot hållbarhet (Freeman 1984). Detta intresset är något som inte direkt bekräftas av enkätundersökningen då den visar på att få intressenter är medvetna och egentligen tar del av kommunens hållbarhetsredovisning, trots detta kan båda kommuner se en ökning av responsen från sina intressenter. Det är även möjligt att de intressenter som redan är intresserade och engagerade ställer högre krav och mer press på organisationen än de tidigare gjort, inte att de blivit fler. Detta är ej något som kan kontrolleras men är ett

förslag till vidare forskning, undersökningen skulle kunna upprepas vid ett senare tillfälle. Kommunerna förhåller sig till dessa normer för att upprätthålla sin legitimitet, som nämndes ovan. Dillard (2004) påpekar risken med att avvika från dessa normer då det kan få negativa konsekvenser på legitimiteten och detta är kommunerna medvetna om, därav deras aktioner när det kommer till hållbar utveckling.

Kommunernas sätt att redovisa kan härledas till intressentteorins etiska perspektiv, där samhället står i centrum och inte organisationen i sig (Gray et al. 1996). Hasnas (1998) menar att perspektivet innebär att organisationen verkar till förmån för alla intressenter istället för att organisationens finansiella ställning ska stärkas. Både Sätterberg i Karlstad och Ledin i Forshaga kommun menar att långsiktiga beslut är viktiga. Ledin säger att deras syfte med att hållbarhetsredovisa är att kommande generationer ska ha det minst lika bra som nuvarande. Sätterberg säger att hållbarhetsredovisningen i Karlstad kommun syftar till att ge underlag till hur de olika verksamheterna lyckas nå sina uppsatta mål. Vår enkätundersökning visar på att intressenter tycker att kommunernas hållbarhetsarbete är viktigt. Därav måste kommuner rätta sig efter detta och upprätthålla deras part av det sociala kontrakt som finns (Deegan, 2002). Detta visar på att legitimitet är en konstruktion av intressenterna, precis som Suchman (1995) och Nasi et al. (1997) säger, då det är intressenternas uppfattning som avgör hur legitimt en organisation är.

Av de som är medvetna om hållbarhetsredovisningen, innefattar de som tagit del av hållbarhetsredovisningen främst företagare följt av anställda. Enligt enkätundersökningen svarar företagarna för 44,4% och de anställda för 27,8%. Anledningen till att företagare tar del av hållbarhetsredovisningen mer än andra kan antas vara för att de vill utvecklas och tar efter andra organisationer och företag. Mimetisk isomorfism innebär att företag tar efter ledande företag för att själva bli bättre (DiMaggio & Powell 1983). Det är större krav på både organisationer och företag idag att inte ha en negativ påverkan på både miljön och samhället, och för att växa och bli ledande inom branschen krävs det att de följer de krav och normer som finns. Hållbarhetsredovisningen har blivit allt mer populär och näst intill en norm då även samhället ställer krav på organisationer att redovisa detta. Vilket även visar på att normativ isomorfism är aktuell, som innebär att organisationer följer de normer och krav samhället har på dem (DiMaggio & Powell 1983). Att den andra intressentgruppen, anställda, även tar del av hållbarhetsredovisningen kan motiveras genom att de genomsyras av den informationen som finns inom organisationen.

Hållbarhetsredovisning har växt och blivit allt mer populärt vilket gör att en organisation vill att så många som möjligt vet om att den görs. Legitimitetsteorin kan kopplas samman till detta då hållbarhetsredovisning är något utav en norm och ett krav från många parter i samhället och krävs för att samhället skall uppfatta organisation som legitim. Det kan därför antas att de anställda informeras om detta och därför både har tagit del av hållbarhetsredovisningen och även vet vad det innebär. Det är enligt enkätundersökningen väldigt få intressenter som har använt sig av hållbarhetsredovisningen vid beslutsfattande, de som har gjort det har varit främst företagare och anställda och de har då även upplevt nytta med den. Vilket skulle kunna härledas till att de själva är insatta i ämnet då de kanske arbetar med liknande frågor i egna företaget eller via sin anställning på kommunen.

6. Slutsats och reflektion

I detta avslutande kapitlet presenteras de slutsatser som dragits från den genomförda analysen kopplat till studiens frågeställningar och syfte. Kapitlet avslutas med reflektioner samt förslag till fortsatt forskning.

6.1. Slutsats

Studiens syfte är att undersöka kommuners upprättande av hållbarhetsredovisning och belysa intressenternas användande.

För att besvara syftet har två frågeställningar upprättats, vilka vår studie försökt att svara på:

- Varför väljer kommunerna att upprätta hållbarhetsredovisning trots avsaknaden av lagkrav?

Studien indikerar på att hållbarhetsredovisning är något som måste upprättas i dagens samhälle även om inte finns något lagstadgat krav på det. Detta grundar sig på de senaste årens växande intresse för frågorna inom hållbar utveckling och upprättandet av hållbarhetsredovisningen är då avgörande för om intressenterna uppfattar kommunerna som legitima eller inte. Styret i en kommun är komplext och fullmäktige har det yttersta ansvaret. De förtroendevalda politikerna har en plikt att föra medborgarnas talan och fånga deras förtroende för att bli omvalda och inte bortkonkurrerade, vilket indikerar på samhällets inflytande. Intervjuerna antyder även på att det inte finns ett bättre sätt att arbeta efter för att skapa en balans mellan de miljömässiga-, sociala- och ekonomiska perspektiven för att nå en hållbar utveckling. Deras syften med upprättandet av hållbarhetsredovisningen genomsyras av ett långsiktigt tänk där kommande generationer ska ha det minst lika bra som nuvarande och informationen används som underlag för hur väl kommunerna lyckas nå sina uppsatta mål. Av detta kan slutsatsen dras att även om det inte är lagstadgat att kommunerna ska hållbarhetsredovisa uppfattas detta som ett indirekt krav från samhället av kommunerna själva. Studien påvisar även den diffusa användningen av begreppen kring hållbarhetsredovisning och hållbarhetsarbete, vilket försvårar förståelsen utav arbetet. Upprättandet av hållbarhetsredovisningen har blivit allt mer integrerat i årsredovisningen men på grund av den diffusa användningen av begreppen tolkas det utifrån studiens resultat som att det inte reflekteras över

att det görs, utan istället blir upprättat på en rutinmässig basis. Ytterligare en slutsats som kan dras baserat på den första forskningsfrågan är att en mer konsekvent språkanvändning av betydelsen istället för att använda ett flertal begrepp skulle underlätta förståelsen av detta ämnet och möjligen ha en positiv påverkan till hur användningen hos intressenterna ser ut och även upprättandet av informationen.

- Vilka intressenter är det som använder sig utav hållbarhetsredovisning och i vilken utsträckning?

Baserat på enkätundersökningen har de flesta intressenterna svarat att de anser att hållbarhetsarbete är viktigt, trots detta är det få som använder sig av själva hållbarhetsredovisningen. De intressenter som främst använder sig utav hållbarhetsredovisningen är företagare och anställda, vilka representerar den största andelen av användarna. Motiveringen till detta utifrån studiens resultat är att företagare anses vilja ta efter andra ledande företag inom samma bransch, så kallas mimetisk isomorfism. Detta antas ligga till grund till varför de är mer medvetna än andra kring ämnet och även tagit del av kommunens hållbarhetsredovisning mer än andra intressentgrupper. Anställdas användning och deras medvetenhet av hållbarhetsredovisningen kan motiveras genom att de genomsyras av den information som finns tillgänglig inom företaget då detta är något som ger legitimitet till organisationen och vill att så många som möjligt skall veta om de. Båda dessa intressentgrupper har även i störst utsträckning använt hållbarhetsredovisningen som underlag vid beslutsfattande vilket leder till att slutsatsen kan dras att de som tar del av hållbarhetsredovisningen också använder den och upplever dess nytta.

De viktigaste slutsatser som kan dras av denna studie att även om det inte är lagstadgat att kommunerna ska hållbarhetsredovisa uppfattas detta som ett indirekt krav från samhället av kommunerna själva och att de som tar del av hållbarhetsredovisningen också använder den och upplever dess nytta.

6.2. Reflektion och förslag till fortsatt forskning

Reflektioner som har gjorts är att resultatet inte är generaliserbart eftersom enbart två kommuner har undersökts i denna studie. Dock kan det antas att det ser lika ut i fler kommuner då de själva uppger att de jämför och tar efter hur andra kommuner gör. Utfallet av enkätundersökningen skulle kunna vara ren slump eftersom få respondenter svarat i förhållande till hur många enkäter som skickats ut. Av cirka 500 utskick återfick vi dryga 100 svar från de valda

intressentgrupperna. Särskilt inom intressentgruppen föreningar vilken hade lägst deltagande. Anledningen till att endast ha två medverkande kommuner i studien grundar sig på den tidsbegränsning som fanns för uppsatsen. Det hade varit önskvärt att ha med fler kommuner men med risk att det skulle bli för omfattande valde vi att endast ha med två stycken, med tanke på att det även tillkom en enkätstudie för vardera kommun. Det går även att reflektera över begreppsanvändningen, då kommunerna själva inte använder sig av de begrepp vi valt att använda i vår studie som exempelvis ”hållbarhetsredovisning”. En utförligare förklaring i ord till intressenterna från vår sida skulle kanske gett ett annat utfall om begreppen istället uteslutits. Vid närmare eftertanke när enkätundersökningen lästs igenom ytterligare har det upptäckts att språkbruket inte varit så förenklat som vi trott, vilket kan ha haft en påverkan på respondenternas svar.

Förslag till fortsatt forskning är att genomföra undersökningen vid ett senare tillfälle för att se om kraven från intressenterna och användningen av hållbarhetsredovisningen ökar. För att undersöka om fler intressenter blir medvetna om kommuners hållbarhet och använder informationen i större utsträckning. Möjligtvis skulle det kunna vara att de som redan är medvetna ställer högre krav, då kommunerna bekräftar att de märkt av en ökad respons från sina intressenter. Dock visar vår enkätundersökning på ett svalt intresse från intressenterna gällande området. Fortsatt forskning skulle även kunna vara att intervjua flera personer inom samma kommun för att se om deras uppfattning skiljer sig, samt att fler intressentgrupper kan tas i beaktning.

Referenslista

- Backman, J. (2016). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Bebbington, B., Larrinaga, C. & Moneva Jose M. (2008). Corporate social reporting and reputation risk management. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, (3), 337.
- Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. Danmark: Studentlitteratur.
- Berrone, P., Fosfuri, A. & Gelabert, L. (2015). Does Greenwashing Pay Off? Understanding the Relationship Between Environmental Actions and Environmental Legitimacy. *Journal of Business Ethics*, 1-17.
- Bitektine, A. (2011). Toward a Theory of Social Judgments of Organizations: The Case of Legitimacy, Reputation, and Status. *Academy of Management Review*. 36(1), 151.
- Björklund, M. & Paulsson, U. (2003). *Seminarieboken: att skriva, presentera och opponera*. Lund: Studentlitteratur.
- Bouten, L. & Hoozée, S. (2015). Challenges in Sustainability and Integrated Reporting. *Issues In Accounting Education*, 30(4), 373-381.
- Buhmann, K. (2006). Corporate social responsibility: what role for law? Some aspects of law and CSR. *Corporate governance*, 6(2), 188-202.
- Burchell, S., Clubb, C., Hopwood, A., Hughes, J. & Nahapiet, J. (1980). The roles of accounting in organizations and society. *Accounting, Organizations And Society*, 5(1), 5-27.
- Burritt, R., Schaltegger, S., & Bennett, M. (2006). *Sustainability accounting and reporting*. London: Springer.
- Bryman, A., & Bell, E. (2014), *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 2:2.uppl. Malmö: Liber.
- Carpenter, V. & Feroz, E. (2001). Institutional theory and accounting rule choice: an analysis of four US state governments' decisions to adopt generally accepted accounting principles. *Accounting, Organizations And Society*, (26), 565-596.
- Deegan, C. (2002). Introduction: The legitimising effect of social and environmental disclosures – a theoretical foundation. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 282-311.

Delmas, M.A. & Burbano, V.C. (2011). The Drivers of Greenwashing. *California Management Review*, 54(1), 64-87.

DesJardins, J. (2016). Is it Time to Jump off the Sustainability Bandwagon?. *Business Ethics Quarterly*, 26(1), 117-135.

Dillard, J.F., Rigsby, T.J. & Goodman, C. (2004). The making and remaking of organization context: Duality and the institutionalization process. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, (4), 506.

DiMaggio, P. J. & Powell, W. W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147.

Dumay, J., Guthrie, J., & Farneti, F. (2010). Gri Sustainability Reporting Guidelines For Public And Third Sector Organizations. *Public Management Review*. 12(4), 531-548.

Ejvegård, R. (2003). *Vetenskaplig metod*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, L.T., & Hultman, J. (2014). *Kritiskt tänkande: Utan tvivel är man inte riktigt klok*. Stockholm: Liber.

Europeiska Unionen (u.å).

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=331&langId=sv> [2017-04-10]

Freeman, E.R. (1984). *Strategic Management A Stakeholder Approach* [Elektronisk]. London: Pitman Publishing Inc.

Frostenson, M., Helin, S., & Sandström, J. (2012). *Hållbarhetsredovisning: Grunder, praktik och funktion*. Malmö: Liber.

Giddings, B., Hopwood, B., & O'Brien, G. (2002). Environment, economy and society: fitting them together into sustainable development. *Sustainable Development*, 10(4), 187.

Global reporting (u.å.a).

<https://www.globalreporting.org/information/sustainability-reporting/Pages/default.aspx> [2017-03-17]

Global reporting (u.å.b).

<https://www.globalreporting.org/standards> [2017-04-10]

Global reporting (u.å.c).

<https://www.globalreporting.org/information/about-gri/Pages/default.aspx>
[2017-04-10]

Global reporting (u.å.d).

<https://www.globalreporting.org/information/g4/Pages/default.aspx> [2017-04-10]

Gray, R., Owen, D. & Adams, C. (1996). *Accounting & accountability*, London: Prentice Hall.

Gray, S.J., Meek, G.K. & Roberts, C.B. (1995). International Capital Market Pressures and Voluntary Annual Report Disclosures by U.S. and U.K. Multinationals. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 6(1), 43-68.

Greiling, D. & Grüb, B. (2015). Towards Citizen Accountability of Local Public Enterprises. *Annals of Public & Cooperative Economics*, 86(4), 641.

Greiling, D., Traxler, A., & Stötzer, S. (2015). Sustainability reporting in the Austrian, German and Swiss public sector. *International Journal Of Public Sector Management*, 28(4-5) 404-428.

Gröndahl, F. & Svanström, M. (2011). *Hållbar utveckling: En introduktion för ingenjörer och andra problemlösare*. Stockholm: Liber.

Guhrie, J. & Parker, L. (1990). Corporate social disclosure practice: A comparative international analysis. *Advances in Public Interest Accounting*, (3), 159-175.

G4 (2016). G4 Sustainability reporting standards.

<https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf> [2017-04-10]

Hasnas, J. (1998). The Normative Theories of Business Ethics: A Guide for the Perplexed. *Business Ethics Quarterly*, (1), 19.

Hultén, P., Hultman, J. & Eriksson, L.T. (2013). *Kritiskt tänkande*. Malmö: Liber.

International IR Framework (2013).

<http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf> [2017- 03-15]

Isenmann, R. & Kim K.C. (2006). Interactive sustainability reporting. Developing clear target group tailoring and stimulating stakeholder dialogue. I Schaltegger S., Bennett M.D. & Burritt R.L. (red).

Sustainability Accounting and Reporting. Netherlands: Springer, ss. 533–555.

Karp, E., Childress, J., Kell, G., Kraten, M. & Radin, A. (2016). How Investors Judge Sustainability Information. (cover story). *CPA Journal*, 86(6), 36-38.

Keskitalo, E.H. & Liljenfeldt, J. (2012) Working with sustainability: Experiences of sustainability processes in Swedish municipalities. *Natural Resources Forum*, 36(1), 16-27.

KTH (2017). *Figur som symboliserar hållbar utveckling*.

<https://www.kth.se/om/miljo-hallbar-utveckling/utbildning-miljo-hallbar-utveckling/verktygslada/sustainable-development/hallbar-utveckling-1.350579>
[2017-03-04]

Larrinaga-González, C. Sustainability reporting: insights from neoinstitutional theory. I Unerman, J., Bebbington, J. & O'dwyer, B. (red.).

Sustainability accounting and accountability. New York: Routledge, ss. 150-167.

Lee, J. (2008). Preparing performance information in the public sector: an Australian perspective. *Financial Accountability & Management*, 24(2), 117-149.

Montin, S. & Granberg, M. (2013) *Moderna kommuner*. 4 uppl. Stockholm: Liber

Nasi, J. & Nasi, S. (1997). The evolution of corporate social responsiveness: An exploratory study of Finnish and Canadian forestry companies. *Business & Society*, 36(3), 296.

Naturvårdsverket (1998). Sverige år 2021 – Vägen till ett hållbart samhälle. Stockholm: Naturvårdsverket.

Nickel, E.B. & Roberts, R.W. (2014). COMMENTARY—The Public Interest Imperative in Corporate Sustainability Reporting Research. *Accounting and the Public Interest*, 14(1), 79-86.

Norman, W. & MacDonald, C. (2004). GETTING TO THE BOTTOM OF "TRIPLE BOTTOM LINE". *Business Ethics Quarterly*, 14(2), 243-262.

O'Donovan, G. (2002). Environmental disclosures in the annual report: Extending the applicability and predictive power of legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 344-371.

O'Dwyer, B., Unerman, J. & Hession, E. (2005). Use needs in sustainability reporting: Perspectives of stakeholders in Ireland. *European Accounting Review*, 14(4), 758-787.

Oliver, C. (1997). Sustainable Competitive Advantage: Combining Institutional and Resource-Based Views. *Strategic Management Journal*, (9), 697.

Pava, M.L. (2007). A RESPONSE TO "GETTING TO THE BOTTOM OF "TRIPLE BOTTOM LINE". *Business Ethics Quarterly*, 17(1), 105.

Sachs, J.D. (2015). *The age of sustainable development* [Elektronisk]. New York: Colombia University Press.

Schaltegger, S., Bennett, M. & Burrit, R. (2006). Sustainability Accounting and Reporting. I Schaltender, S., Bennett, M. & Burrit, R. (red.). *Sustainability Accounting and Reporting*. Netherlands: Springer, ss: 1-33.

SHA (u.å.). Svensk Hållbarhetsanalys.

<http://www.hallbarhetsanalys.se/lank1-spalt2-ue-150412/spalt2-lank11-ue-150412/> [2017-04-05]

Smith, D. (2006). *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur.

Suchman, M.C. (1995) Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), 571-610.

Swedish Standards Institute (2014).

<http://www.sis.se/ledningssystem/ledningssystem-för-miljö/ss-8540002014> [2017- 03-15]

UN Documents (u.å.). Brundtlandrapporten. [Elektronisk]. <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm> [2017-03-17]

United Nation (u.å.a) FN:s Hållbarhetsmål.

<http://www.un.org/sustainabledevelopment/> [2017-03-10]

United Nation (u.å.b). FN:s hållbarhetsmål.

<http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> [2017-04-05]

Unerman, J. & Bennett, M. (2004). Increased stakeholder dialogue and the internet: towards greater corporate accountability or reinforcing capitalist hegemony?. *Accounting, Organizations and Society*, 29(7), 685-707.

Westermarck, C. (2013). *Hållbarhetsredovisning: Teori, standarder och praktisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur.

Woodward, D., Birkin, F. & Edwards, P. (1996). Organizational legitimacy and stakeholder information provision. *British Journal Of Management*, 7(4), 329-347.

SFS 1995:1554 *Årsredovisningslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Bilaga 1 – Intervjuguide

Hej!

Vad roligt att du vill medverka i vår studie. Vi är två studenter på Karlstads Universitet som skriver vår D-uppsats på Civilekonomprogrammet inom redovisning och styrning. Det ämne vi valt att studera handlar om kommuners hållbarhetsredovisning och hur de används av intressenterna. Vi bifogar vår intervjuguide, läs gärna igenom den innan intervjun.

Vårt syfte med studien lyder enligt följande: Syftet är att ta reda på varför kommunerna upprättar hållbarhetsrapporter och belysa om kommunernas intressenter använder sig av rapporterna. Vi vill undersöka kommunens intention med upprättandet av hållbarhetsrapporterna och om den infrias i praktiken.

Vi förklarar nedan vår utgångspunkt till de begrepp vi använder oss utav då detta är ett mycket brett ämne.

Hållbar utveckling - Enligt den väl använda definitionen av Brundtlandrapporten från 1987 innebär detta "en hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". Vi ser på detta begrepp utifrån tre grundläggande perspektiv vilka är; ekonomi, samhälle och miljö. Där dessa tre skall interagera med varandra för att skapa en balans för att främja hållbar utveckling.

Hållbarhetsredovisning - Hållbarhetsredovisning är icke-finansiell information som organisationen presenterar och handlar om organisationens ansvarsskyldighet mot samhället samt hur detta följs upp. Redovisningen handlar om hur organisationen rapporterar mål, strategier och visioner i relation till en hållbar utveckling. En hållbarhetsredovisning kan vara integrerad i årsredovisningen eller fristående. Andra källor kan vara kommunens hemsida där information finns angående hållbarhetsredovisning.

Intressent - Vi kommer utgå från Freemans definition från 1984. Han säger att en intressent är någon, en individ eller grupp, som påverkar och/eller blir påverkad av organisationen.

Intervjun behandlas konfidentiellt om så önskas, inga namn kommer då att publiceras.

För att underlätta analysen och tillvägagångssättet när materialet sammanställs kommer vi att spela in intervjun om du anser att detta är ok.

Om så önskas får ni gärna ta del av vår studie när denna är färdig.

Vi tackar så mycket för er medverkan, den är väldigt betydelsefull!

Vänligen,
Marina Kristoffersson och Hanna Frykholm

Intervjuguide

1. Vad jobbar du med? Och vilka ansvarsområden har du?
2. Kan du berätta lite om din bakgrund och utbildning?
3. Vad innebär hållbar utveckling för er kommun?
4. Vad innebär hållbarhetsredovisning för er kommun?
5. Hur upprättar ni hållbarhetsredovisningen?
 - Hur ser arbetsfördelningen ut?
6. Följer ni några riktlinjer eller standarder vid utförandet av hållbarhetsredovisningen? Om ja, varför? Om nej, varför?
7. Kan du ge konkreta exempel på ert hållbarhetsarbete?
8. Varför upprättar ni hållbarhetsredovisning och vad vill ni uppnå?
9. Till vem riktar ni hållbarhetsredovisningen?
10. Upplever ni att hållbarhetsredovisningen används?
 - Har ni fått någon respons från intressenterna på hållbarhetsarbetet?
11. Upplever ni att era intressenter påverkar hållbarhetsarbetet?
 - Om ja, på vilket sätt?
12. Upplever ni att hållbarhetsredovisningen uppfyller någon nytta och om det överstiger kostnaderna?
13. Är ni nöjda med ert hållbarhetsarbete och er hållbarhetsredovisning? Finns det något ni vill utveckla eller ändra på?
14. Anser ni att hållbarhetsredovisning är viktigt?
 - Varför?
15. Finns det något du vill tillägga?

Bilaga 2 – Enkät

Hej

Vi är 2 studenter från Karlstad Universitet som skriver vårt examensarbete inom Civilekonomprogrammet. Vi skulle vara väldigt tacksamma om du kunde ta dig tid att hjälpa oss att svara på några frågor. Undersökningen tar cirka fem minuter.

Syftet med enkätundersökningen är att ta reda på om en kommuns intressenter använder sig av den hållbarhetsredovisning som finns, och kommunens hållbarhetsarbete.

Hållbar utveckling - Enligt den väl använda definitionen av Brundtlandrapporten från 1987 innebär detta "en hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". Vi ser på detta begrepp utifrån tre grundläggande perspektiv vilka är; ekonomi, samhälle och miljö. Där dessa tre skall samspela med varandra för att skapa en balans för att främja hållbar utveckling.

Hållbarhetsredovisning - Hållbarhetsredovisning är icke-finansiell information som organisationen presenterar och handlar om organisationens ansvarsskyldighet mot samhället samt hur detta följs upp. Redovisningen handlar om hur organisationen rapporterar mål, strategier och visioner i relation till en hållbar utveckling. En hållbarhetsredovisning kan vara en del av årsredovisningen eller fristående. Andra källor kan vara kommunens hemsida där information finns angående deras hållbarhetsarbete.

Hur gammal är du?

0-15 16-24 25-34 35-44 45-54 55-64 65-74 75-84 85+

Kön:

Man Kvinna Annat

Vilken är din högsta utbildningsnivå?

Grundskola

Gymnasie/komvux

Högskola/Universitet

Annan

Välj en av dessa kategorier du representerar av följande:

Invånare

Företagare

Förening

Anställd

Vilken kommun tillhör du i den kategori du valt ovan?

Karlstad

Forshaga

1. Tycker du att hållbarhetsarbete är viktigt?

Ja

Nej

Vet ej

2. Är du medveten om hållbarhetsarbetet som din kommun arbetar med?

Ja

Nej

Vet ej

3. Har du tagit del av kommunens hållbarhetsredovisning?

Ja

Nej

Vet ej

4. Var tog du del av hållbarhetsredovisningen?

Årsredovisningen

Kommunens hemsida

Har inte tagit del av någon hållbarhetsredovisning

5. Har kommunens hållbarhetsredovisning varit till någon nytta för dig?

Ja

Nej

Vet ej

6. Är du medveten om kommunens syfte med hållbarhetsredovisning?

Ja

Nej

Vet ej

7. Har hållbarhetsredovisning varit till användning när du fattat beslut?

Ja

Nej

Vet ej

8. Har du vid något tillfälle märkt av kommunens hållbarhetsarbete?

Ja

Nej

Vet ej

Tack för din medverkan!

